

PAPER DETAILS

TITLE: İSLÂM HUKUKU AÇISINDAN CİNSİYET DEĞİSTİRME

AUTHORS: Hilal ÖZAY

PAGES: 1-36

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/303714>

İSLÂM HUKUKU AÇISINDAN CİNSİYET DEĞİŞTİRME*

Hilal ÖZAY**

Özet

Cinsiyet değıştirme sınırsız özgürlük düşüncesiyle ortaya çıkmış, bir takım siyasi güçlerin desteğı ve medyanın teşvik ve özendirmesiyle sürekli gündemde tutulmaya çalışılan bir mesele haline gelmiştir. Bu düşüncenin gerçekleşmesine tıp ilminin ve teknolojisinin gelişmesi de imkân sağlamıştır. Cinsiyet değıştirme konusunda řu grupların bahsi geçmektedir. Hünsâ, eşcinsel, travesti, transseksüel, muhannes ve müteraccile. Bu kavramlar birbirinin yerine kullanılarak karıştırıldığı ve yapılacak böyle bir ayrımla, cinsiyet değıştirme ameliyatlarının kimler için gerekli olduğu daha sağlıklı belirlenebilmesi için kısaca tariflerini verip İslam hukukundaki yerlerine değindikten sonra cinsiyet değıştirmenin İslam hukukundaki hükmü üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İslâm hukuku, cinsiyet değıştirme, hermafrodit/intersex/hünsâ, homoseksüel/eşcinsel, muhannes, travesti ve transseksüel.

CHANGING GENDER IN TERMS OF ISLAMIC LAW

Abstract

Sex change has emerged with the idea of unlimited freedom. It has been become a matter which has been kept constantly on the agenda with the support

* Bu makale 17-18 Ekim 2015 Tarihli “Tıbbî, Dinî, Hukukî ve Etik Yönden Bedene Yapılan Müdahale” sempozyumunda sunulan tebliğın genişletilmiş halidir.

** Yrd. Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, hilal.ozay@gop.edu.tr

of political forces and the incentive and encouragement of the media. The development of medical science and technology has enabled the realization of this idea. These concepts to confuse by using interchangeable and with such a separation to be made, the sex-change operations for whom will be required in order to determine more healthy, give a brief descriptions of their then having regard to their place in the Islamic law, has been focused on provision in Islamic law of gender changing.

Key Words: Islamic law, gender, gender reassignment, hermaphrodite/ intersex/ khuntha, gay/homosexual, makhannath, transvestite, transsexual.

Giriş

Araştırma konusuyla ilgili şu çalışmaların yapıldığı tespit edilmiş ve yararlanılmıştır: Mevsuatu'l-fıkhiyye' de "Hünsâ, Muhannes, Sihak", Diyanet İslâm Ansiklopedisinde "Hünsâ, Livâtâ, Cinsiyet, Sihak", Şamil İslam Ansiklopedisinde "Hünsa", İslam'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisinde "Hünsa" maddeleri, Hilal Duman'ın "İslam Hukukunda Hünsa", Arif Korkmaz'ın "İslami Eşcinsellik Algısında Çağdaş Kırılmalar", Sayed Sikandar Shah Haneef'in "Sex Reassignment in Islamic Law: The Dilemma of Tarnssexuals", al-Amin Ammar Muhammad'in "al-Athar al-Qanuniyyah al-Mutrattabah `ala Taghyir al-Jins," Scott Siraj al-Haqq Kugle'nin "Sexuality, Diversity, And Ethics İn The Agenda Of Progressive Muslims" ve "Sexuality, Gender and Islam" isimli makaleleri ve T.C. Diyanet İşleri Başkanlığının Din İşleri Yüksek Kurulu, Merkezi Suudi Arabistan'da bulunan Mecmeu'l-Fıkhi'l-İslâmî,¹ Meclisu Heyeti Kibârî'l-Ulema ve el-Lecnetü'd-dâime li'l-buhûsî'l-ilmîyye ve'l-iftâ,² Mısır'daki Ezher üniversitesi Fetva Kurulu³, Amerikalı Müslüman Hukukçular Meclisi Fetva Kurulu⁴ gibi ilim konseylerinin fetvaları.

Türk hukukunda; Adnan Öztürel'in "Transeksüalizm ve Hermafrodizimde Yasal, Tıpsal ve Adlî Tıp Problemleri", Aydın Zevkliler'in

¹ 1989 tarih 11. Devre 5. kararı; 26.04.2004 Tarihli "Kararu tahvîlî'l-cinsi ilâ cinsin âhar", <http://www.onislam.net/arabic/ask-the-scholar/8358/8346/44710.html> (19.06.2015).

² Fetva Numarası: 2688, 25/ 45-49, <http://www.alifta.net/Fatawa/fatawaDetails.aspx?BookID=3&View=Page&PageNo=1&PageID=9762> (20.09.2015)

³ 27.06.1981 Tarihli

⁴ 06.05.2008 Tarihli, Fetva Numarası: 21701, <http://www.amjaonline.org/fatwa-21701/info>; 20.08.2007 Tarihli, Fetva Numarası: 22813, <http://www.amjaonline.org/fatwa-22813/info> (23.09.2015)

“Medeni Kanun ve Cinsiyet Kargaşası”, Gamze Turan Başara’nın “Türk Medenî Kanunu'nun 40'ıncı Maddesi Kapsamında Cinsiyet Değişikliği ve Hukukî Sonuçları”, Michael R.will ve Bilge Öztan’nın “Hukukun Sebebiyet Verdiği Bir Acı: Transseksüellerin Hukuki Durumu”, Selin Ser’ın “Türk Medeni Hukukunda Cinsiyet Değişikliği”, Kudret Güven’in “Cinsiyet Değişikliği ve Hukukî Sonuçları” isimli makalesinin olduğu tespit edilmiştir.

Tıp alanındaki kavramlar konusunda şu kaynaklardan yararlanılmıştır: İlgili internet siteleri, Amerikan Psikiyatri Birliği: Psikiyatride Hastalıkların Tanımlanması Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı (DSM-IV-TR), Childs JM., Transsexualism: some theological and ethical perspectives, Dialog: A Journal of Theology, Gülay Güleç Ceylan, Ülkü Özbey, Hüseyin Yüce, Halit Elyas’ın “47, XYY Sendromlu Bir Olgu”, Kadın Cinselliği, Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği, Bilgilendirme Dosyası – 5, Nurettin Başaran’ın “Tıbbi Genetik”, Robinson DO, Jacobs PA.’nın “The origin of the extra Y chromosome in males with a 47, XYY karyotype”, Stanley j. Robboy ve Diğerlerinin “Pathology of Abnormal Sexual Development” (Edisyon: H. Fox, M. Wels), Hanes & Taylor’un “Obstetrical and Gynaecological Pathology” T. W. Sadler’in “Medikal Embriyoloji” Taner Onat ve Diğerlerini “Temel Biyokimya”, Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği, Adrenal ve Gonadal Hastalıklar Kılavuzu Cinsel Kimlik Bozuklukları ve Transseksualizm kitapları.

Klasik kaynaklardan; hüsnâ ve muhannes kavramlarının tanımları, çeşitli meselelerde verilen hükümler ve bu hükümlerin dayandığı deliller ve eşcinsel kavramının tanımı ve bu işi yapan kişiye verilecek cezalar ve onların delilleri konularından yararlanılmıştır. Transseksüel ve travesti kavramlarının ise bu kaynaklarda geçmediği tespit edilmiştir. Ama bu kavramlara klasik kaynaklarda geçen muhannes ve müteraccile kavramlarının yakın olduğu görülmüştür. Hadislerde muhannesin ve müteraccilenin ne demek olduğu, bu kimselere lanet edildiği ve bunların tecrit edildiği geçmiştir. Klasik fıkıh kitaplarında hüsnaya hemen hemen her konuda, eşcinselle tazir ve had konularında, muhannese ise tazir, kazf, kadına bakma, ihtilat, imamlık konularında çok kısa değinilmiştir. Müteraccile hakkında ise her hangi bir hükme değinilmemiştir. Günümüzde muhannes hakkında Mevsuatu’-l fıkhiyyedeki ansiklopedi maddesi hariç bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ama hüsnâ ve eşcinsel hakkında daha çok çalışmaların olduğu görülmüştür.

Cinsiyet değiştirmenin hükmü de klasik fıkıh kaynaklarında yer almamıştır. Modern kaynaklar içerisinde konuyla ilgili makale ve fetvalar tespit

edilmiştir.⁵ Onlar da daha çok hünsalar üzerinde durmuş ve sadece hünsaların cinsiyetlerini değiştirebilecekleri ifade etmişken,⁶ Şiilerden bir grup⁷ transseksüellerin de cinsiyetlerini değiştirebileceklerini düşünmüştür.

Batı ülkelerinde yaşayan LGBT⁸ Müslümanlar tarafından kurulmuş olan, 'Al-Fatiha'⁹, 'Imaan'¹⁰, 'Safr Project'¹¹, 'Al-Jannah'¹², 'Muslims for Progressive Values (MPV)'¹³, 'The Inner Circle'¹⁴, 'Salaam Canada'¹⁵, 'Gay and Lesbian Arabic Society (GLAS)'¹⁶ gibi grup ve sivil toplum kuruluşları yanında 'Queer Jihad'¹⁷, 'Born Eunuchs'¹⁸, 'Islam and Homosexuality'¹⁹, 'Hidden Voices',²⁰ 'Queer Muslims',²¹ 'QueerNet'²², gibi internet siteleri, bloglar ve e-mail grupları ile Irshad Manji, Scott Kugle ve Kecia Ali gibi bazı yazar ve akademisyenler, İslam'ın eşcinselliği yasaklamadığını ve heteroseksüel olmayan cinsel yönelimlere de izin verdiğini iddia etmişlerdir.²³ Benzer görüşleri savunan

⁵ <https://fetva.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/38730/cinsiyet-degistirmenin-hukmu-nedir-> (19.06.2015); *Mecmei'l-fikhi'l-İslâmî*, 26.04.2004 "Kararu tahvîlî'l-cinsi ilâ cinsin âhar", <http://www.onislam.net/arabic/ask-the-scholar/8358/8346/44710.html> (19.06.2015); <http://islamqa.info/ar/34553> <http://www.alraimedia.com/ar/article/health/2008/10/09/72177/nr/nc>; <http://www.almoslim.net/node/82457>; <http://www.alifta.net/Fatawa/fatawaDetails.aspx?BookID=3&View=Page&PageNo=1&PageID=9762>, <http://fatwa.islamweb.net/fatwa/index.php?page=showfatwa&Option=FatwaId&Id=46857>, (20.09.2015).

⁶ Nisa suresi 118. ayeti gereği karşı cins olunduğu hissinin özür olarak kabul edilmeyeceği, cinsiyet değiştirmenin Allah'ın yaratışını değiştirme ve şeytana uyma anlamına gelmektedir.

⁷ <http://www.islamquest.net/tr/archive/question/fa4364> (15.05.2015)

⁸ Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transcinsel.

⁹ <http://www.al-fatiha.org/> (15.06.2015)

¹⁰ <http://www.imaan.org.uk/> (15.06.2015)

¹¹ <http://www.safraproject.org/> (15.06.2015)

¹² <http://www.al-jannah.co.uk/> (15.06.2015)

¹³ <http://www.mpvusa.org/> (16.06.2015)

¹⁴ http://theinnercircle.org.za/index.php?page_id=2 (16.06.2015)

¹⁵ <http://salaamcanada.com/> (16.06.2015)

¹⁶ <http://www.glas.org/> (16.06.2015)

¹⁷ <http://www.well.com/user/queerjhd/index.htm> (17.06.2015)

¹⁸ <http://www.well.com/user/aquarius/> (17.06.2015)

¹⁹ <http://islamhomosexuality.webs.com/> (17.06.2015)

²⁰ <http://www.hiddenvoices.info/> (17.06.2015)

²¹ <http://www.angelfire.com/ca2/queermuslims/> (17.06.2015)

²² <http://www.queernet.org/> (17.06.2015)

²³ İslam'ın farklı cinsel yönelimleri ve eşcinselliği yasaklamadığı yönündeki bu yorumlara karşın, 'Islamic Society of North America (ISNA)' (<http://www.isna.net/>), 'Investigating Islam' (<http://www.islamic.org.uk/>), 'Al-Muhajiroun', 'Ahmadiyya Muslim Community' (<http://www.alislam.org/>), 'Mission Islam' (<http://www.missionislam.com/>) gibi grup ve sivil toplum örgütleri ile çağdaş İslam bilginlerinin hemen hepsi ve örneğin Yusuf el-Karadavî, Tark Ramazan, Süleyman Ateş, Hayrettin Karaman gibi tanınmış İslam bilginleri de eşcinsellik konusunda, geleneksel bakış açısını korumaktadırlar. Bu arada 'Straight Way Foundation'

Türkiyeli kişi ve gruplar hakkında çok fazla bilgi olmamakla beraber, Gay İslam²⁴ isimli bir Türkçe 'blog'da da, yukarıdaki gruplara benzer şekilde, eşcinsellik ve Müslümanlık kimliklerinin birbirini dışlayan kimlikler olmadığı savunulmuştur. Bu grup ve kuruluşların en tanınmışları olan 'al-Fatiha' ve 'Queer Jihad', İslam ve eşcinsellik konusundaki araştırma ve çalışmalarıyla öne çıkmıştır.²⁵ Bu sitelerdeki bilgi ve değerlendirmelerin ilmi ve dini verilere ters, objektiflikten uzak olduğu görülmüş, ilgili olabilecek ayet ve hadislerle bu eğilimleri meşrulaştırmaya yönelik, klasik olandan farklı anlamlar verilmiş ve yorumlar yapılmıştır.

İnsanlar, kadın veya erkek olmak üzere iki ayrı cinsten çift olarak yaratılmış ve insan neslinin varlığı ve devamı da bu nizamı yani cinsiyet farklılığına ve bunun sonuçlarına bağlanmıştır. Bu iki cinsten farklı veya ikisinin özelliğini de taşıyan bir üçüncü insan cinsiyetinin yaratıldığı bildirilmemiştir. Bilimsel olarak da genlerde transseksüel, travesti ve eşcinsellik gibi üçüncü cinsiyet tanımlanmamıştır.²⁶ Aksine biyolojik cinsiyetin yani kadın ve erkek olmanın genlerde kodlandığı, belirlendiği ve bu genlerin değişmeyeceği²⁷ ifade edilmiştir. Yani yaradılış gereği insanlar ya erkektir ya da kadındır.

Kur'an-ı Kerim'de çeşitli vesilelerle pek çok yerde insanlar ve diğer canlılardaki cinsiyet farklılıklarına vurguda bulunulmuş ve onların dişi ve erkek şeklinde farklı iki cinsiyette yaratıldığı haber²⁸ verilmiştir.

*"Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık."*²⁹

(<http://straightway.sinfree.net/index.htm>), ve 'Al-Tawbah' (<http://www.al-tawbah.faihtweb.com/index.html>) gibi bazı ex-gay grup ve kuruluşlar ise, eşcinsel duygularının üstesinden gelmeye çalışan Müslümanları, eşcinsellikten heteroseksüelliğe yönlendirmeyi amaçlayan çalışma ve terapiler düzenlemektedirler. (Ali Korkmaz, "İslami Eşcinsellik Algısında Çağdaş Kırılmalar", *International Symposium*, Samsun 26-28 November 2010, s.448.)

²⁴ <http://gayislam.blogspot.com/> (16.06.2015)

²⁵ Ali Korkmaz, "İslami Eşcinsellik Algısında Çağdaş Kırılmalar", *International Symposium*, s. 449.

²⁶ Scientific American Mind dergisinin Mayıs Haziran 2010 tarihli sayısında "The Third Gender" yani "Üçüncü Cinsiyet" başlıklı makalede Jesse Bering biyolojik cinsiyetinden ve cinsel kimliğinden rahatsız olan transseksüelleri incelemiştir. Bu makalede üçüncü cinsel kimlik denilen transseksüelleri açık ve gizli şeklinde ikiye ayırmıştır. Her iki transseksüel durumla ilgili bilimsel çalışmalarda genetik veri bulunamadığı vurgulanmıştır. Eşcinselliğin en yaygın türü olan transseksüelliğin kültürel öğrenme ile oluştuğu bildirilmiştir. Biyolojik cinsiyet, cinsel kimlik ve cinsel yönelim alanlarının farklı farklı değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kültürel sosyal normların ve öğrenmelerin transseksüel cinsel kimlik ve cinsel yönelim oluşmasındaki ana rolünden söz edilmiştir.

²⁷ <http://www.psikoyorum.tv/modernizm-ve-cinsel-kimlik-2396.html> (10.07.2015).

²⁸ Fâtır 35/11; ez-Zâriyât 51/49; Yâsin 36/36; eş-Şûrâ 42/11.

²⁹ el-Hucurât 49/13.

“Şurası muhakkak ki (rahime) atıldığında nutfeden, erkek ve dişiden ibaret olan iki çifti O yarattı.”³⁰

“Ondan, erkek, dişi iki cins yaratmıştı.”³¹

“Ey insanlar, sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan eşini yaratıp ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üreten Rabbinizden korkun...”³²

“Allah sizi (önce) topraktan, sonra meniden yarattı. Sonra sizi çiftler (erkek-dişi) kıldı.”³³

Kadın ve erkek olarak farklı cinsiyetlerde yaratılan insanların İslam hukukunda kendilerine has özelliklerini koruyarak yani her cinsin doğuştan getirdiği fitrî özelliklerini devam ettirerek biyolojik cinsiyetlerine uyumlu davranmaları beklenmiş ve bu doğrultuda cinsiyete dayalı roller ve buna bağlı olarak hak ve sorumluluklar verilmiştir. Yani cinsiyet temel alınarak kadın ve erkek farklı hak ve vazifelere muhatap olmuşlardır. Kadın ve erkeğin birbirlerinin cinsiyetlerine geçme ve hukuklarına dâhil olma söz konusu edilmemiştir. Araştırma konusuyla ilgili ele alınan gruplar şunlardır:

1. Hünsâlar

Genel yaratılış böyle olmakla birlikte çeşitli sebeplerle normal olanın dışında bir hastalık olarak anatomik cinsiyeti belirsiz insanların dünyaya gelmesi vaki olmuştur. Bu durumda olanlara İslam hukukunda hünsâ denmiş ve bunlarla ilgili özel fıkıhî hükümler belirlenmiştir. Günümüzde bu kişiler için hermafrodit, intersex ve erdişi kavramları³⁴ kullanılmaktadır. İslam hukukçuları hünsâyı; müşkil ve gayr-i müşkil şeklinde iki kısma ayırmışlar ve bu iki kısımdan her birini farklı hükümlere tabi tutmuşlardır. Gayr-i müşkil hünsâ: Her iki cinse ait cinsiyet alametlerini taşımakla birlikte erkek veya kadınlık alametleri açık olup, kolayca erkek veya kadın olduğuna hükmedilebilen kişidir.³⁵ Bu şahıslara, baskın olan cinsiyet özellikleri dikkate alınarak o cinse ait hükümler uygulanmıştır. Yani kadın olduğuna karar verilirse bu şahıs hakkında kadınlarla

³⁰ en-Necm 53/45-46.

³¹ el-Kiyame 75/39.

³² en-Nisâ 4/1.

³³ el-Fâtır 35/11.

³⁴ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Hermafroditlik> (28.05.2015).

³⁵ “Hünsâ” md., *Mevsuatu'l-Fıkhiyye*, Kuveyt 1990, XX, 22; Elmalılı Hamdi Yazır, *Alfabetik İslam Hukuku ve Fıkıh İstilahatları Kâmusu*, İstanbul 1996, II, 380; Orhan Çeker, “Hünsâ” md., *DİA*, İstanbul 1997, XVIII, 491; Yunus Vehbi Yavuz, “Hünsâ” md., *İslam'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, İstanbul 1997, II, 301.

ilgili hükümler, erkek olduğuna karar verilirse erkeklerle ilgili hükümler geçerli olmuştur.

Müşkil hüsnâ ise her iki cinsiyet organına birlikte sahip olan³⁶ fakat organların birinin diğerine baskınlık arz etmemesi nedeniyle kadın veya erkek olduğuna kolayca hükmedilemeyen³⁷ veya hiçbir cinsel organa sahip olmayıp³⁸ sadece idrar yapabileceği bir deliği olan³⁹ kişidir. Fıkıhî anlamda hüsnâ denilince, daha çok ikinci kategoriye giren şahıslar yani hüsnâ-i müşkil kastedilmiştir. Hüsnâ-i müşkil ile ilgili yapılan bu değişiklikler de ihtiyaten yapılmıştır. Hüsnâ-i müşkil ihtiyaten bazen kadın gibi, bazen erkek gibi kabul edilmiştir. Bazen de onun hakkında iki cinsten de farklı yeni bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre farklı yaklaşımlar bulunmakla birlikte genel olarak hüsnâ, miras, diyet, kazf, irtidat, nikâh, gusül, namaz, cenaze, isim koyma, sünnet konularında kadın ve erkekten farklı; emzirme konusunda erkeklerin; âkile, kasâme, ganimet, savaş, cizye, hakim olma, hilâfet, ezan, imamlık, hac, tesettür, halvet, şehâdet konusunda kadınların; ehliyet ve kısas konusunda kadın ve erkeklerin hükmüne tabi olmuştur.⁴⁰ Böylece var olan bir problem, getirilen çözümlerle mümkün olduğu kadar bertaraf edilmeye ve bu problemin çıkmazları aşılmaya çalışılmıştır.

³⁶ Kadızâde, Ahmed Şemseddîn Edirnevî Rûmî, *Netâicu'l-efkâr fi keşfi'r-rumuz ve'l-esrar* (Tekmileti şerhi fethi'l-kadîr), b.y., 1970, X, 516; İbrahim Halebî, Abdurrahman b. Muhammed (ö.1078/1667), *Mülteka'l-ebhur*, Beyrut 1989, II, 334; Tehânevî, Muhammed b. A'la b. Ali el-Farukî (ö.1158/1745), *Keşşâfü istilâhâtî'l-fünûn*, Beyrut ts. I, 406; Mevsilî, Ebû'l-Fazl Mecdüddîn Abdullah b. Mahmûd (ö.683/1284), *el-İhtiyâr li ta'lîli'l-muhtâr*, Beyrut ts., II, 53; "Hüsnâ" md., *Mevsuatu'l-Fıkhiyye*, Kuveyt 1990, XX, 22; Seyyid Sabık, *Fıkhü's-Sünne*, Beyrut 1992, III, 454; Mehmet Erdoğan, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1988, s.163; Orhan Çeker, "Hüsnâ" md., *DİA*, XVIII, 491.

³⁷ Elmalılı Hamdi Yazır, *Alfabetik İslam Hukuku ve Fıkıh İstilahatları Kâmusu*, II, 380; Celal Yıldırım, *Kaynaklarıyla İslam Fıkhı*, Konya ts., II, 407; Orhan Çeker, "Hüsnâ" md., *DİA*, XVIII, 491; Yunus Vehbi Yavuz, "Hüsnâ" md., *İslam'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, II, 301.

³⁸ İbn Âbidîn, Muhammed b. Ömeri'l-Hanefî (ö.1252/1836), *Hâşiye 'alâ Reddî'l-muhtâr*, İstanbul 1984 [I-VI (VI s.731'e kadar) "*Hâşiyetü Kurreti'l-uyûni'l-ahyâr tekmeletü Reddî'l-muhtâr*", İbn Âbidînzâde (ö.1306/1889); (VI s.731'den - VII, VIII) *Takrîrâtü'r-Râfi'i*, Abdulkadîr b. Mustafa er-Rafîî (ö.1323/1905)], VI, 727; Cürcânî, Alî b. Muhammed b. Alî (ö.816/1413), *et-Ta'rîfât*, Beyrut 1405/1984, s. 137; Seyyid Sabık, *Fıkhü's-Sünne*, III, 454; Yunus Vehbi Yavuz, "Hüsnâ" md., *İslam'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, II, 301; Kal'acî, Muhammed Revvâs-Kuneybî, Hâmid Sâdık, *Mu'cemu'l-lugati'l-fukahâ*, Beyrut 1985, s. 201; "Hüsnâ" md., *Mevsuatu'l-Fıkhiyye*, XX, 22; Orhan Çeker, "Hüsnâ" md., *DİA*, XVIII, 491.

³⁹ Kâsânî, Alaüddîn Ebû Bekr b. Mes'udi'l-Hanefî (ö.587/1191), *Bedâiü's-sanâi' fi tertibi's-şerâ'i*, Beyrut 1997, X, 461; Ömer Nasuhi Bilmen, *Hukukî İslâmiyye ve İstilahat-ı Fıkhiyye Kamusu*, İstanbul 1985, V, 367; Celal Yıldırım, *Kaynaklarıyla İslam Fıkhı*, III, 306; Elmalılı Hamdi Yazır, *Alfabetik İslam Hukuku ve Fıkıh İstilahatları Kâmusu*, II, 380; Yunus Vehbi Yavuz, "Hüsnâ" md., *İslam'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, II, 301.

⁴⁰ Ayrıntılı bilgi için: Hilâl Duman, "İslâm Hukukunda Hüsnâ", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 1, C. VI, Sivas 2002, s. 295-319.

2. Eşcinseller

İkinci grup eşcinseller, bunlar cinsel yönelimlerini ve cinsel tercihlerini doğal yani genlerin öngördüğü heteroseksüel yönelime (karşı cinse) değil, bir sapma olan kendi cinslerine yöneltenlerdir.⁴¹ Eşcinsellerin cinsiyetleri doğuştan erkek veya kadın olarak belli ve kesindir. Eşcinseller içinde bulundukları cinsiyeti reddetmezler ve sahip oldukları cinsel görünümlerinden kurtulmayı da düşünmezler. Cinsiyet değiştirmelerinde, ruhsal sağlığa kavuşma gibi bir düşünceleri yoktur. Ancak aynı cinsten kişilerle ilişkilerini kolaylaştırmak için ameliyat olma yoluna başvurabilirler.⁴² Eşcinsel erkek ve kadınların cinsel hormonlarının profilinde fark yoktur.⁴³ Yani eşcinsel bir kadının heteroseksüel bir kadından ve eşcinsel bir erkeğin heteroseksüel bir erkekten farklı bir yapıda ve farklı ihtiyaç içinde bulunduğu tespit edilmemiştir.

⁴¹ <http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-nevzat-tarhan/403218-escinsellik-kazikli-voyvoda-ve-siddet> (10.06.2015); Amerikan Psikiyatri Birliği (APA)'nın bir tanı kılavuzu, DSM (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)'de Aralık 1974 yılına kadar homoseksüellik, sosyopatik kişilik bozukluğu (sociopathic personality disturbance) kategorisinin bir alt grubu olan seksüel deviasyonlar bölümünde transvestisizm, fetişizm, sadizm ve pedofili ile birlikte yer aldı. Aralık 1974 te APA homoseksüelliğin tanı ağacından çıkarılması ve cinsel yönelim rahatsızlığı (sexual orientation disturbance) şeklinde yeni bir tanı oluşturulması kararını çoğunluk oyuyla kesinleştirdi. 1980 DSM II' de diğer psikoseksüel bozukluklar içinde ego-distoni homoseksüalite yer aldı. 1986 da DSM-III revize edilirken, Psikoseksüel Bozukluklar Danışma Komitesi, Ego-distoni homoseksüalite tanısının sınıflamadan kalkmasına karar verdi. 1987 DSM III-R ve 1994 DSM IV de diğer cinsel bozukluklar içinde "cinsel yönelim hakkında sürekli ve belirgin kaygılar" yer aldı. (American Psychiatric Association, 1952: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Washington, DC; American Psychiatric Association, 1968: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 2nd Edition, Washington, DC; American Psychiatric Association, 1980: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 3rd Edition, Washington, DC; American Psychiatric Association, 1987: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 3rd Edition, Revised, Washington, DC; American Psychiatric Association, 1974: Position statement on homosexuality and civil rights, Am J Psychiatry 131: 497; Beiber, 1973: Homosexuality- an adaptive consequence of disorder in psychosexual development. Am J Psychiatry 130: 1209-1211; Conger, 1975: Proceedings of the APA, incooperated, for the year 1974: minutes of the annual meeting of the Council of Representatives. Am J Psychol 30: 620-651; District Branch urges revised labeling for homosexuality, Psychiatric News, March 21, p 1. Glasscote, 1973: Homosexuality issue-disorder or life style? Psychiatric News, June 20, p 3, 27; Graunberg, 1968: Forevvord, in Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 2nd Edition, Washington, DC, American Psychiatric Association, pp vii-x. Socarides, 1973: Homosexuality: findings derived from 15 years of clinical research. Am J Psychiatry 130: 1212-1213; Spitzer, 1973: A proposal about homosexuality and the American Psychiatric Assosiation nomenculture. Am J psychiatry 130: 1214-1216; Textbook of Homosexuality and Mental Health Ed; Cabaj, R.P. and Stein, T.S. 1996 American Psychiatric Press, Inc. Washington, DC, London, England; p: 17-29.)

⁴² <http://www.hastane.com.tr/saglik/escinsellik-bir-hastalik-degil-tercihtir.html> (05.06.2015)

⁴³ Kadın Cinselliği, *Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği, Bilgilendirme Dosyası-5*, s. 30.

Eşcinsel tercihi olan kişilerin yetiştirilme tarzı araştırıldığında sosyal öğrenmenin rolü olduğu görülmüştür.⁴⁴ Eşcinselliğin doğuştan olmadığını, çocuklukta aile içinde yaşanan bazı travmalardan kaynaklanan gelişimsel bir kusur olduğunu ve kişisel bir tercih olmadığını ancak kişi eğer eşcinsel dürtülerini eyleme dökerse yani eşcinsel ilişki yaşarsa o zaman bu onun bilinçli seçimi olduğu düşünülmüştür.⁴⁵

İslam hukukunda eşcinseller için cinsî ihtiyaçlarını tabii ve meşru çerçevede karşılamayan bundan dolayı da helak olan Lût Peygamber'in kavmi için söylenen livâta⁴⁶ ve lûtî kavramları kullanılmıştır. Günümüzde bu kavrama gey, lezbiyen ve homoseksüel kelimeleri de karşılık gelmektedir. Eşcinsellik hem Kur'an-ı Kerim'de hem de hadislerde çirkin bir fiil olarak nitelendirilerek şiddetle yasaklanmıştır. Kur'an-ı Kerim'de livâtanın yaygınlık kazandığı Lût kavminin akibeti, ibret alınması için örnek gösterilmiştir.⁴⁷ Lût kavminin "çirkin işler"inin⁴⁸ on ayrı surede tekrar tekrar anlatılması⁴⁹ ve bunun toplumu büyük bir felakete sürüklediği belirtilerek şiddetle kınanması, eşcinselliğin fıtrata aykırılığını ve ortaya çıkaracağı zararların boyutlarını göstermesi bakımından çok önemlidir.

Hz. Peygamber'in hadislerinde de livâta kınanmış ve bu fiili işleyen kimseye Allah'ın rahmet nazarıyla bakmayacağı⁵⁰ ve onların lanetlendiği⁵¹ bildirilmiştir. Hem cinsleriyle ilişkide bulunan kadınlar ve erkeklerin zina yapan kişiler oldukları ifade edilmiştir.⁵² Hz. Peygamber ayrıca, "Ümmetim hakkında en çok korktuğum şey Lût kavminin davranışlarıdır"⁵³ ve "Her kimi Lût kavminin amelini

⁴⁴ <http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-nevzat-tarhan/403218-escinsellik-kazikli-voyvoda-ve-siddet> (10.06.2015)

⁴⁵ <http://www.hastane.com.tr/saglik/escinsellik-bir-hastalik-degil-tercihtir.html> (10.06.2015) ("Eşcinsellik kader değildir " adında kitabı bulunan CİSED Genel Başkanı Dr. A. Cem Keçe)

⁴⁶ Kâmil Yaşaroğlu, "Livâta" md., *DİA*, Ankara 2003, XXVII, 198.

⁴⁷ "Rabbimizin sizler için yarattığı eşlerinizi bırakıp da, insanlar içinden erkeklere mi yaklaşıyorsunuz? Doğrusu siz sınırı aşmış (sapık) bir kavimsiniz!" (eş-Şuâra 26/165,166)

⁴⁸ "Lût'a gelince, ona da hüküm (hâkimlik, peygamberlik, hükümdarlık) ve ilim verdik; onu, çirkin işler yapmakta olan memleketten kurtardık. Zira onlar (o memleketin halkı), gerçekten fena işler yapan kötü bir kavimdi" (el-Enbiya 21/74).

⁴⁹ Abdalbâki, Muhammed Fuad (ö.1388/1968), *el-Mucemu'l-müfehres li elfâzı'l-Kur'an'i'l-Kerîm*, İstanbul 1990, "Lût" md., s. 654.

⁵⁰ Tirmizî, Muhammed b. İsmâ b. Sevre, (279/892), *Sünenü't-Tirmizî*, İstanbul 1992, "Radâ", 12.

⁵¹ Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed (ö.241/855), *el-Müsned*, İstanbul 1992, I, 317.

⁵² Tirmizî, "Radâ", 12; Ahmed b. Hanbel, I, 317.

⁵³ İbn Mâce, Muhammed b. Yezid el-Kazvîni, (ö. 273/887), *Sünenü İbnMâce*, İstanbul 1992, "Hudûd", 12; Tirmizî, "Hudûd", 24.

işler bulursanız, hem fâili, hem mefûlü öldürün"⁵⁴ buyurmuştur. Lutûnin öldürüleceğini bildiren haberlerin ya siyaseten öldürüleceğine delâlet ettiği ya da bu fiili helal görenle ilgili olduğu yorumu yapılmıştır.⁵⁵ Ayrıca İslam toplumunda fesat oluşturmaları ve düzeni bozması sebebiyle bu tür bir ceza verilmiş olabilir.

Kur'an'da ve hadislerde yer alan ifadelerden hareketle, livâtanın dünyevi cezayı da gerektiren haram bir fiil olduğu konusunda görüş birliğine varılmıştır. Livâta büyük günahlar arasında sayılarak sakındırmak, önlemek, caydırmak ve ibret⁵⁶ amaçlı bir takım cezalar da öngörülmüştür.⁵⁷

Livâta suçunu işleyenlerde bedensel bir kusur bulunmadığı için bu kimselerin kendi cinsleri için tertip edilen hükümlerden başka hükümlere tabi olmaları düşünülmemiştir.

Kadınlar arası eşcinsel ilişki (sevicilik, lezbiyenlik) için "sihâk (sahk, müsâhaka) kavramı kullanılmıştır. Zina gibi yasaklanmıştır. ⁵⁸ Literatürde bu ilişkiyi ifade etmek için "tedâlûk, ityânü'l-mer'eti'l mer'e" gibi kelime ve ifadeler de geçmiştir. Sihâkın ilk defa, Kur'an'da helak edilmiş kavimlerden biri olarak zikredilen ashâbü'r-ress'in kadınları arasında ortaya çıktığı ve Lût Peygamberin kavminde yaygın olduğu rivayet edilmiştir. Sihâkın haramlığı konusunda fakihler arasında görüş birliği vardır. "*Kadınlarınızdan çirkin filde bulunanlara karşı*

⁵⁴ Ahmed b. Hanbel, I, 300; Ebû Dâvûd, Süleyman b. El-Eş'as b. İshak el-Ezdî es-Sicistânî (ö. 275/889), *Sünenü Ebî Dâvûd*, İstanbul 1992, "Hudud", 28; İbn Mâce, "Hudud", 12; Tirmizi, "Hudûd", 24; Dârekutnî, Ali b. Ömer b. Ahmed, (ö. 385/995), *Sünenü'd-Dârekutnî*, Beyrut 1966, III, 124.

⁵⁵ Necati Yeniel ve Hüseyin Kayapınar, *Sünenü Ebî Dâvûd Terceme ve Şerhi*, İstanbul 1991, XIII, 161.

⁵⁶ "*Hırsızlık eden erkek ve kadının, yaptıklarına karşılık bir ceza ve Allah'tan bir ibret olmak üzere ellerini kesin. Allah izzet ve hikmet sahibidir*" (el-Mâide 5/38); Zina yapan Mâiz'e had cezası uygulanırken Hz. Peygamber (s.a.v.) de: "*Bu cezayı sefere çıkanların gözü arkada kalmasin, ibret-i âlem olsun diye verdim*" buyurmuştur. (Beyhakî, "Hudud" 3.)

⁵⁷ İbn Kudâme, Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmed (ö.620/1223), *el-Muğnî ve's-şerhu'l-kebir ala metni'l-mukni*, Beyrut 1412/1991, IX, 58; Merğînânî, Ali b. Ebû Bekr (ö.593/1197), *el-Hidâye şerhu Bidâyeti'l-mübtetî*, yy., 1970, V, 262; Mevsilî, *el-İhtiyâr*, II, 339; el-Vezîr Ebî Muzffer Yahya b. Muhammed eş-Şeybânî (ö.560/1164), *İhtilâfu'l-eimmeti'l-ulemâ*, Beyrut 1423/2002, II, 256; Hattâb, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdîrahman (ö.954/1547), *Mevâhibü'l-Celîl şerhu Muhtasari'l-İmâm Halîl*, Beyrut 1977, VI, 296; Derdîr, Ebû'l Berakât Ahmed b. Muhammed b. Ahmed (ö.1201/1786), *eş-Şerhu's-Sağîr alâ akrabi'l-mesâlik*, Kahire ts., IV, 456; Vehbe Zuhaylî, *el-Fıkhu'l-İslâmî ve edilletuhu*, Dimaşk 1996, VI, 66; İbrahim Çalışkan, "İslam Hukukunda Zina Suçunun Mahiyeti ve Cezası", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara 1992, XXXIII, 85, 86.

⁵⁸ Abdürrezzâk, İbnu Muhammed es-San'ânî (ö.211/826), *el-Musannef*, Beyrut 1403/1982, VII, 334; Mâverdî, Ebû'l-Hasan, Ali b. Muhammed (ö.450/1058), *el-Hâvi'l-kebir*, Beyrut 1999, XIII, 185; Buhûtfî, Mansur b. Yunus b. İdrîs (ö.1052/1642), *Keşşâfü'l-knâ' an metni'l-İknâ*, Beyrut 1981, VI, 121; Desûkî, Muhammed b. Ahmed (ö.1230/1815), *Hâşiye ale's-şerhi'l-kebir li'd-Derdîr alâ Muhtasari'l-İmâm Halîl*, Beyrut ts., III, 111; Udeh, Abdulkadir (ö.1373/1954), *et-Teşrîu'l-cinâi'l-İslâmî*, yy., ts., III, 401.

aranızdan dört şahit getirin”⁵⁹ âyetinde geçen “çirkin fiil” kelimesi, sihak olarak yorumlanmıştır.⁶⁰ Eşinden ve cariyesinden başkasıyla cinsel ilişkide bulunmayı haddi aşmak olarak niteleyen ayet,⁶¹ “kadınlar arasındaki sihak zinadır”⁶² “kadın kadınla ilişkide bulunursa ikisi de zanidir”⁶³ ve “erkek erkeğin, kadın da kadının avret yerine bakmasın; aynı örtü altında erkek erkeğe ve kadın kadına tenini dokundurmasın”⁶⁴ gibi hadislerle erkeklere benzemeye çalışan⁶⁵ ve eşcinsellik yapan kadınları Hz. Peygamber(s.a.v.)’in lanetlediğini,⁶⁶ erkekler ve kadınlar arasında eşcinselliğin yaygınlık kazanmasının kıyamet alametlerinden olduğunu bildiren hadisler⁶⁷ sihâkın büyük bir günah ve suç olduğu hakkında gösterilen deliller arasında sayılmıştır. Sihak fiilinin had cezası değil ta’zir cezası gerektiren bir suç olduğu hususunda ittifak edilmiştir. Bu cezanın İslam hukuk tarihindeki uygulamaları elli ya da yüz sopa, sürgün vb. şekillerde olmuştur.⁶⁸

3. Transseksüeller

Üçüncü grup transseksüellerdir. Bunlar anatomik cinsiyetleri ile arzu ettikleri cinsiyetleri arasında uyumsuzluk bulunan, karşı cinsin bir üyesi olarak yaşama, kabul edilme arzusu içinde olan⁶⁹ ve bedenlerinin, arzu duydukları cinsiyete uygun hale gelmesi için hormonal ve cerrahi tedavi görmek isteyen kişilerdir.⁷⁰ Sağlıklı cinsel kimliği olan “ben erkeğim” ya da “ben kadınıam”

⁵⁹ en-Nisâ 4/15.

⁶⁰ Hayreddin Karaman vd., *Kur’an Yolu: Türkçe Meâl ve Tefsir*, Ankara 2006, II, 29.

⁶¹ “Onlar, eşleri ve cariyeleri dışında, mahrem yerlerini herkesten korurlar. Doğrusu bunlar yerilemezler. Şu halde, kim bunun ötesine gitmek isterse, işte bunlar, haddi aşan kimselerdir” (el-Mü’minûn, 23/5–7).

⁶² Alî b. Ebî Bekr el-Heysemî (ö.807/1404), *Mecmau’z-zevâid ve menbau’l-fevâid*, Beyrut 1407/1986, VI, 256.

⁶³ Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn (ö.458/1066), *es-Sünenü’l-kübrâ*, Mısır 1344/1925, VIII, 233.

⁶⁴ Müslîm, Ebû’l-Hüseyn Müslîm b. Haccâc el-Kuşeyrî (ö.261/875), *el-Câmiu’s-sahîh*, İstanbul 1992, “Hayız”, 74.

⁶⁵ Buhârî, Muhammed b. İsmail b. İbrahim (ö.256/869), *el-Câmiu’s-sahîh*, İstanbul 1992, “Libas”, 61.

⁶⁶ Abdürrezzâk, *el-Musannef*, VII, 334.

⁶⁷ Hâkim, en-Nisabûrî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdullah b. Muhammed b. Hamdeveyh ed-Dabbi en-Nisabûrî (ö.405/1014), *el-Müstedrek ale’s-Sahihayn*, Beyrut 1990, IV, 483.

⁶⁸ Şîrâzî, Ebû Ishâk İbrâhim b. Ali b. Yûsuf el-Firuzâbâdî (ö.476/1083), *el-Mühezzeb fî fıkhi mezhebi’l-İmâm eş-Şâfiî*, Beyrut ts., II, 269; İbn Kudâme, *el-Muğni*, IX, 58; Abdulkadir Udeh (ö.1373/1954), **et-Teşrîu’l-cinâi’l-İslâmî**, yy., ts., III, 401; Salim Ögüt, “Sihak”, md., *DİA*, Ankara 2009, XXXVII, 169.

⁶⁹ International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems 10 th Revision. Erişim:<http://apps.who.int/classifications/icd10/browse/2010/en> (12.01.2014)

⁷⁰ <http://ankarapsikiyatri.net/hastaliklar.html> (18.06.2015); Transeksüalistler, sapıklık (perversion) sınırı içinde ele alınmışlardır. Bilhassa Krafft Ebing ve Mohll 1869 yılından sonra transeksüalizmi, homoseksüalite sınırları içerisine koymuşlardır (Adnan Öztürel, “Transeksüalizm ve Hermafrodizimde Yasal, Tıpsal ve Adlî Tıp Problemleri”, *AÜHKD*, C. XXXVII, S.1-4, s. 464.) Transeksüalite, tanı olarak ilk kez 1980’de yayınlanan Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal

diyebilendir. Yani cinsel kimliği anatomik kimliği ile uyumlu olandır. Kişinin kendisini karşı cinse ait hissetmesi,⁷¹ kişinin anatomik olarak sahip olduğu cinsiyetten veya cinsiyetinin gerektirdiği rolden sürekli olarak rahatsız olması⁷² cinsel kimlik bozukluğu olarak kabul edilmiştir.

4. Travestiler

Travestiler ise erkek olmaktan memnun olmalarına hatta bundan kıvanç duymalarına rağmen kadın gibi görünmekten hoşlanan erkekler⁷³ veya kadın oldukları halde sadece erkek gibi görünmekten hoşlananlardır. Sıkça karıştırıldığı transseksüellikten farklı olarak travestilikte cinsiyet değiştirme ameliyatları söz konusu değildir. Bunlar, transseksüellerde olduğu gibi, ruhsal yönden kendilerini tamamen karşı cinsten kabul etmezler ve cinsiyetlerine karşı isyan içinde değildirler. Bunlar doğumdan sahip oldukları cinsiyetin karşıtı olan cinsiyete ait bazı özelliklere eğilim ve özenti vardır. Yani tvestiler doğuştan

El Kitabı-III (DSM-III)'de yer almıştır (Cohen-Kettenis PT and Pfafflin F., *The DSM diagnostic criteria for gender identity disorder in adolescents and adults*, Arch Sex Behav 2010; 39(2):499-513.) DSM IV'te, "cinsel kimlik bozukluğu" olarak belirtilen transseksüalite "çocukluk çağı, adölesan ve yetişkin cinsel kimlik bozukluğu" şeklinde ayrı olarak ele alınmıştır. DSM V'te ise "cinsel kimliğinden yakınma (hoşnut olmama)" olarak tanımlanmış ve "çocuklarda, gençlerde ve erişkinlerde "cinsel kimliğinden yakınma" olarak incelenmiştir (Amerikan Psikiyatri Birliği: *Psikiyatride Hastalıkların Tanımlanması Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı, (DSM-IV-TR)*, (Çev.Ertuğrul Köroğlu), Ankara 2007, s. 203-208).

⁷¹ Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği, *Adrenal ve Gonadal Hastalıklar Kılavuzu*, "Cinsel Kimlik Bozuklukları ve Transseksüalizm", Ankara 2011, s. 116. Cinsel kimlik bozukluğunun tanımı ilk kez 1949'da Caldwell tarafından yapılmış ve Benjamin'in yazıları aracılığı ile 1953 ve 1956 yıllarında profesyonel literatürde ilgi çekmeye başlamıştır. Sorunun adı o zamanlar "transseksüellik" olarak geçmiştir. 1950'li yıllarda bu konuda çok sayıda yayın ve tartışma yapılmasının ardından, 1980 yılında, transseksüellik, APA (American Psychological Association (Amerikan Psikiyatri Birliği)) 'nın resmi terimleri arasında "Cinsel Kimlik Bozuklukları" başlığı altında cinsel bozuklukların yetişkin formları arasında yer almıştır. Bugün, cinsel kimlik bozuklukları, cinsel işlev bozuklukları ile genel bir bölüm içerisinde inceleniyor.⁷¹ Birçok klinisyen cinsel kimlik bozuklukları için "transeksüel" terimini kullanışlı bulmuştur. Ayrıca, ICD-10(*International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems*), hastalıkların ve sağlık sorunlarının uluslararası sınıflama ölçünüdür. Uluslararası hastalık sınıflamasının (UHS) kısaltmasıdır.)'da transeksüalizmi kapsar. (<http://www.dpsikiyatri.com/hastaliklar112.asp> (03.06.2015).) DSM (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) -IV(DSM psikiyatrinin temel kitabı kabul edilir; çünkü sağlık uzmanları DSM'deki kriterleri baz alarak hastalara tanı koyarlar. DSM ayrıca sigorta şirketleri, okullar ve diğer kuruluşlar tarafından gelişimsel ya da zihinsel bozukluk yaşayan bireyler için özel koşullar oluşturmada kullanılır. Bir kişinin alacağı cezadaki artış veya azalmalar DSM'de belirtilen zihinsel sağlık bozukluğu kriterlerine bağlı olarak değişebilir. (<http://www.celikkol.org/cinsel.htm> (10.06.2015)) 'e göre, cinsel kimlik bozukluklarının temel özelliği, kişinin belirlenmiş cinsiyetine karşı sürekli ve şiddetli rahatsızlık duyması ve karşı cinsiyetten olma isteği ve ısrardır.

⁷² <http://www.celikkol.org/cinsel.htm> (03.06.2015)

⁷³ <http://lgbti.org/transeksuel-nedir-ne-degildir/> (29.06.2015)

erkek oldukları halde kadın giysileri ile veya doğuştan kadın oldukları halde erkek giysileri ile dolaşmaya eğilimlidirler.

Her ne kadar farklı tanımlamalar yapılsa da veya kendilerini ayrı ayrı gruplar olarak gösterecekler de travestilerin transseksüel olmaları ve her ikisinin de eşcinsel olmaları veya tersi çok muhtemeldir. Çünkü birbirine çok yakın eğilimlerdir. Her üçünde de daha çok cinsel arzularını tatmin duygusuyla normalden sapma vardır. Oysa cinsellik açlık ve susuzluk gibi diğer biyolojik ihtiyaçlardan daha güçlü bir güdü değildir. Cinsi tatminsizliğin doğurduğu gerginlik hiçbir zaman insanın dünya ve ahiret hayatını tehdit edici bir noktaya ulaştırmamalıdır.

Batı toplumlarındaki sanayi devrimine paralel olarak gelişen lüks ve refah, dini ve manevi değerlerin fert ve toplum üzerindeki etkilerinin azalmasına yol açmıştır. Böylece insan davranışlarını sevk ve idare eden dini ahlak öğretilerinin yerini dünyevi ve cismani tatminlere yönelen düşünce ve davranış biçimleri almaya başlamış, cinsiyet çağdaş dünyanın hâkim kültürü yapılmak istenmiştir. Bu hâkim psikolojiyi en geniş ve etkili şekilde dile getiren de Freud olmuştur. Avusturyalı bir ruh hekimi olan Freud, "psikanaliz" adını verdiği teori ve uygulamaları çerçevesinde cinsiyet güdüsüne merkezi bir yer vermiş olmakla tanınır. Bütün ruhi hayatın temelini oluşturan enerji kaynağının cinsi bir tabiatın (libidonun) sahip olduğunu ileri süren Freud'a göre insanın bütün faaliyet ve davranışlarının hareket noktası cinsi tatmin arzusudur.⁷⁴ O, cinsel enerjinin bastırılmasının ruhsal hastalıkların ortaya çıkmasına, cinsel özgürlüğün ise ruhsal hastalıkların kaybolmasına sebep olur şeklinde bir tez oluşturmuştur.⁷⁵ Bu düşünce diğer sebeplerle beraber insanı doğal, meşru ve makul olanın dışına çıkararak eşcinsel, biseksüel, transseksüel ve travesti eğilimlerin oluşmasında etkili olmuştur.

Kur'an-Kerim'de kadın ile erkeğin birbirine karşı duydukları arzu ve ilgi dile getirilerek insanın bu duyguya sahip olarak yaratıldığına,⁷⁶ cinsi arzusunun olabileceğine ve ancak Allah'ın yardımıyla kontrol edilebileceğine işaret edilmiştir.⁷⁷ Böylece cinsellik tabii bir vâkıa olarak kabul edilmiş, cinsel

⁷⁴ Hayati Hökelekli, "Cinsiyet" md., *DİA*, Ankara 1993, VIII, 23.

⁷⁵ <http://www.psikoyorum.tv/modernizm-ve-cinsel-kimlik-2396.html> (10.07.2015)

⁷⁶ "Nefsânî arzulara, (özellikle) kadınlara, oğullara, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüşe, salma atlara, sağlam hayvanlara ve ekinlere karşı düşkünlük insanlara çekici kılındı. Bunlar, dünya hayatının geçici menfaatleridir. Halbuki varılacak güzel yer, Allah'ın katındadır" (Âl-i İmrân 3/14).

⁷⁷ "Evinde bulunduğu kadın, onun nefsinden murat almak istedi, kapıları iyice kapattı ve «Haydi gel!» dedi. O da «(Hâşâ), Allah'a sığınırım! Zira kocanız benim velinimetimdir, bana güzel davrandı. Gerçek şu ki,

ihtiyaçların mâkul ve meşrû zeminde giderilmesine imkân verilmiştir. Ancak cinselliğin dinin emir ve yasaklarını, insanlık onur ve değerini ihlâl edecek biçimde kontrolsüz kullanımını önleyici bazı sınırlamalar koyularak o, faydalı hale getirilmiştir. Evlilik teşvik edilip aile hayatını ve kurumunu korumaya yönelik tedbirler alınmış, iffetin ve neslin korunması dinin temel gayeleri arasında gösterilmiştir.⁷⁸

Nikâh akdinin dışındaki birleşmeler kesinlikle yasaklanmış, evlenemeyenlerin de iffetlerini korumaları emredilmiştir.⁷⁹ Zina ve fuhuş her durumda kesin olarak ahlaka aykırı, çirkin bir şey ve hayâsızlık olarak kabul edilmiştir.⁸⁰ Ayrıca normal cinsi birleşme dışındaki yollarla cinsi tatmin arayışı da haram kılınmıştır.⁸¹

5. Muhannes ve Müteraccile

Muhannese, hareketlerini iradî bir şekilde kadınların hareketlerine benzeten veya doğuştan böyle olan kişi denmiştir.⁸² Muhannese, anatomik olarak erkek olmasına rağmen kadın gibi giyinen ve davranan efemine erkek,⁸³

zalimler iflah olmaz!» dedi. Andolsun ki, kadın ona meyletti. Eğer Rabbinin işaret ve ikazını görmeseydi o da kadına meyletmişti. İşte böylece biz, kötülük ve fuhuş ondan uzaklaştırmak için (delilimizi gösterdik). Şüphesiz o ihlâslı kullarımızdandı. Şehirdeki bazı kadınlar dediler ki: Azizin karısı, delikanlısının nefisinden murat almak istiyormuş; Yusuf'un sevdası onun kalbine işlemiş! Biz onu gerçekten açık bir sapıklık içinde görüyoruz. (Bununla beraber) nefsimi temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis aşırı şekilde kötülüğü emreder; Rabbin acıyıp korumuş başka. Şüphesiz Rabbin çok bağışlayan, pek esirgeyendir" (Yûsuf 12/23-24, 30, 53).
⁷⁸ Kâmil Yaşaroğlu, "Livâta" md., DİA, Ankara 2003, XXVII, 198; Nazım Büyükbaş, "İslam Ceza Hukukunda Cezalandırma ve Maslahatların Korunması Arasındaki İlişki", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 34, 2013/1, s.161.

⁷⁹ "Aranızdaki bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden elverişli olanları evlendirin. Eğer bunlar fakir iseler, Allah kendi lütfu ile onları zenginleştirir. Allah, (lütfu) geniş olan ve (her şeyi) bilendir. Evlenme imkânını bulamayanlar ise, Allah, lütfu ile kendilerini varlıklı kılıncaya kadar iffetlerini korusunlar. Ellerinizi altında bulunanlardan (köleler ve câriyelerden) mükâtebe yapmak isteyenlerle, eğer kendilerinde bir hayır (kabiliyet ve güvenilirlik) görüyorsanız, hemen mükâtebe yapın. Allah'ın size vermiş olduğu malından siz de onlara verin. Dünya hayatının geçici menfaatlerini elde edeceksiniz diye, namuslu kalmak isteyen câriyelerinizi fuhşa zorlamayın. Kim onları zor altında bırakırsa, bilinmelidir ki zorlanmalarından sonra Allah (onlar için) çok bağışlayıcı ve merhametlidir" (en-Nur 24/32-33).

⁸⁰ el-En am 6/151; el-A'raf 7/33; el-İsra 17/32.

⁸¹ el-A'raf 7/80-84; Hud 11/77-83; eş-Şuara 26/161-175; el-Ankebut 29/28-35.

⁸² İbn Kudâme el-Makdisî, İbn Kudâme Şemsüddîn Ebû'l-Ferec Abdurrahmân b. Ebî Ömer Muhammed (ö.682/1283), eş-Şerhu'l-kebîr alâ metni'l-Muknî, yy. ts., X, 227; Zeylaî, Fahrüddin Osman b. Ali (ö.743/1343), *Tebyinü'l-hakâik şerhu Kenzi'd-dekâik*, Kahire 1313/1895, IV, 220; "Muhannes" md., *Mevsuatu'l-fikhiyye*, Kuveyt 1990, XXXVI, 234.

⁸³ Scott Siraj al-Haqq Kugle, *Homosexuality in Islam: Critical Reflection on Gay, Lesbian, and Transgender Muslims*, Oxford 2010, s. 319.

hareketlerinde, görünüşünde ve konuşmasında kadın özellikleri taşıyan,⁸⁴ kadınlığa özenen veya yaratılıştan kadınsı olan erkek⁸⁵ anlamları da verilmiştir. Muhanneste bedensel olarak kadına benzeme olduğu söz konusu edilmemiştir. Bedensel benzeme olanlara yukarıda bahsi geçtiği üzere hüsnâ denmiştir.

Fıkıhçılar muhanneşi farklı şekillerde tanımlamışlardır. İmam Muhammed, muhanneş sözcüğü ile cinsel açıdan diğer erkekleri kendinden yararandıran erkeği kastetmiştir.⁸⁶ İbn Âbidîn de muhanneşden kastın lûtî olduğunu nakletmiştir.⁸⁷ Bazı fıkıhçılar da muhanneşleri iki guruba ayırmışlardır.⁸⁸ Birincisi yaratılıştan organlarında kısıtma ve konuşmasında yumuşaklık olan, kadınlara arzu duymayan erkeklerdir.⁸⁹ Bu özellikleri kendileri edinmedikleri ve doğumundan itibaren böyle oldukları için, onlara herhangi bir suçlama ya da ayıplama yöneltilemez.⁹⁰ Çünkü insanın yapamayacağından sorumlu olmayacağı⁹¹ bildirilmiştir.

İkinci tür ise, ahlak dışı amaçlarla iradî olarak bir kadın gibi davrananlardır. Böyle davrananlar günahkâr ve melun sayılmıştır.⁹² İradî bir şekilde kadınlara benzemeye çalışanlar erkek kabul edilmiş ve ilgili hükümler geçerli kılınmıştır. Dahası bu tutumlarından dolayı onlara fâsik denilip bir takım hukukî sınırlamalar getirilmiştir. Kendilerini zorla kadınlara benzetmeye çalışan muhanneşler, Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından lanetlenmiş⁹³ ve yerine göre toplumdan tecrit edilmiştir.⁹⁴ Muhanneşlere hallerini düzelterek tevbe edinceye kadar sürgün, hapis ve ta'zir cezalar uygulanmıştır.⁹⁵ Bu cezalar hem zecr hem de onların toplumda rol model olmamaları için verilmiştir.

⁸⁴ Nevevî, Ebû Zekerîya Muhyiddîn (ö.676/1277), *Şerhu'n-Nevevî alâ Sahihî Müslim*, Beyrut 1392/1972, XIV, 163.

⁸⁵ Mehmet Erdoğan, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, s. 391.

⁸⁶ Serahsî, Şemsü'l-Eimme Ebû Bekr Muhammedî'l-Hanefî (ö.483/1091), *el-Mebsût*, Beyrut ts., XVI, 131; Bâbertî, Ekmelüddîn Muhammed b. Mahmûd (ö.786/1384), *el-Înâye ale'l-Hidâye*, yy. ts., XIV, 248.

⁸⁷ İbnÂbidîn, *Hâşiye 'alâ Reddî'l-muhtâr*, IV, 69.

⁸⁸ Nevevî, Ebû Zekerîya Muhyiddîn (ö.676/1277), *Tehzîbu'l-esma' ve'l-luga*, Beyrut 1996, III, 94.

⁸⁹ Serahsî, *el-Mebsût*, XVI, 131; Zeylaî, *Tebyin*, VI, 20.

⁹⁰ "Muhanneş" md., *Mevsuatu'l-fıkhiyye*, Kuveyt 1990, XXXVI, 264; <http://www.hayrettinkaraman.net/makale/0431.htm> (19.06.2015)

⁹¹ "Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef kılar" (Bakara 2/286).

⁹² Nevevî, *Şerhu'n-Nevevî*, XIV, 163.

⁹³ "Resûlullah (s.a.v.), kadınlardan erkeklere ve erkeklerden kadınlara lânet etti." (Ahmed b. Hanbel, I, 227; Buhârî, "Libas", 61, 62.)

⁹⁴ Ebû Dâvûd, "Edeb", 61.

⁹⁵ Serahsî, *el-Mebsût*, XXIV, 36; Büceyrimî, Süleyman b. Muhammed (ö.1221/1806), *Tuhfetü'l-habîb alâ şerhi'l-Hatîb*, Beyrut 1996, V, 20; "Muhanneş" md., *Mevsuatu'l-fıkhiyye*, XXXVI, 267.

Anatomik olarak kadın olmasına rağmen bir erkek gibi konuşan, davranan, yürüyen ve giyinen kadına da müteraccile denmiştir.⁹⁶ Müteraccilenin, ilgili hadis dışında klasik kaynaklarda pek bahsi geçmemiştir.

Giyim-kuşamda, hal ve harekette, konuşma ve tavırlarda erkeklerin kadınlara, kadınların erkeklere benzemeye çalışması yasaklanmıştır. Hatta hadislerde lanet edilmesinden dolayı haram hükmü verilmiştir.⁹⁷ Çünkü insanlar arasındaki huzurun ve güvenin, toplumun düzenin bozulması, dinî ve ahlâkî çöküntünün gerçekleşmesi söz konusu olabilir veya bunlara zemin hazırlayabilir.

Bahsi geçen dört gruptan hünsaların cinsel gelişme bozukluğu, eşcinsellerin cinsel sapma, transseksüellerin ve travestilerin cinsel kimlik bozukluğu içerisinde ele alındıkları ve hünsaların doğuştan olduğu, diğerlerinin sonradan kazanıldığı tespit edilmiştir. Bunlardan eşcinsel ve travestilerin cinsiyet değiştirme istek ve arzularının bulunmadığı görülmüştür. Geriye kalan hünsalar bedensel, transseksüeller ruhsal sebeplerle cinsiyet değiştirmek istemektedirler. İkisinin de durumları farklı olduğu için farklı hükümler verilmiştir.

Cinsiyet Değiştirmenin İslam Hukukundaki Hükmü

Cinsiyet değiştirmenin hangi şartlarda ve hangi amaçlarla yapılması gerektiği, buna ilişkin ameliyatların kimlere uygulanacağı hususunun açıkça belirlenmesiyle bu konudaki sübjektif spekülasyonlar önlenmiş ve tıbbın bu tür vakalarda yetki sınırı da çizilmiş olacaktır.

a. Hünsâ Olan Kimselerin Cinsiyetlerini Değiştirmelerinin Hükmü

Hünsâ olarak yaratılma, normalde ve genelde insanların iki el, on parmak, bir burun, bir ağız ile yaratılırken çeşitli sebeplerden dolayı bu yaratmanın istisnası ve rahatsızlık olarak bu organlardan birisinin eksik, fazla veya sakat olarak yaratıldığı gibi bir yaratılmadır.

Cinsiyet değiştirme ameliyatı, anatomik olarak her iki cinsin özelliklerini bir arada bulunduran, iki cins arasında kalıp hangi cinsten olduğu belli olmayan ve cinsiyeti yaratılıştan tam olarak da belirmemiş olan hünsa için bir tür tedavi

⁹⁶ "Resûlullah (s.a.v.), kadınlaşan erkeklere ve erkekleşen kadınlara lânet etti." (Buhârî, "Libâs" 62); es-Seyyîd Muhammed Sadîk (v. 1307/1889), *Hasanu'l-usve*, Beyrut 1406/1985, I, 459.

⁹⁷ Nevevî, *el-Mecmû'* IV, 385, 397; Buhâtî, *Keşşâfü'l-knâ'*, I, 283; Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed (ö.1250/1834), *Neylû'l-evtâr şerhu Münteka'l-ahbâr*, Beyrut 1973, II, 117; Muhammed b. İsmâil San'ânî (v.852/1448), *Sübü'lü's-selâm şerhi bulûğî'l-merâm*, Beyrut 1379/1959, IV, 14.

ve belirsizlikten kurtulmak demektir. Hem sağlığa kavuşma hem belirsizlik nedeniyle bireysel ve toplumsal sıkıntıları bertaraf etme hem de Hz. Peygamber'in lanetlediği durumdan kurtulma adına hüsnâ için bu zaruret derecesinde bir ihtiyaçtır. Yasak olan bir kısım şeyler zarureti ortadan kaldırma ölçüsünde yapılabilir.⁹⁸ Bu durumda olan kişilerin vücutlarında gerekli olan değişikliklerin yapılmasında dinen bir sakınca yoktur. Bu tür değişime veya belirlemeye hiç kimse muhalefet de etmemiştir. Çünkü İslam'da tedavi olmak, hastalıklara çare aramak teşvik⁹⁹ edilmiştir. Hüsnâ olma normal ve fıtrat kanunlarının dışında istisnai bir durumdur. Bu yüzden böyle bir tıbbî müdahale fıtratı değiştirme değil fıtrata dönme, fıtratın yerine konulması anlamına gelir.

b. Transseksüel Olan Kimselerin Cinsiyetlerini Değiştirmelerinin Hükümü

Transseksüellerin cinsiyetlerini değiştirmelerinin hükümlerini belirlemek için; kendileri ve diğer insanlar için ne kadar gerekli ve zorunlu olduğunun tespit edilmesi ve aynı zamanda bu işin menfaat ve mefsedet boyutunun değerlendirilmesi gerekmektedir. Cinsiyet değiştirmeye cevaz vermeyenler ve verenler şeklinde iki grup bulunmaktadır.

1. Cinsiyet değiştirmeye cevaz vermeyenlerin görüşü

Allah'ın değişmeyen bir yaratılış kanunu vardır. Bu yüzden insanlar kendi heva ve isteklerine göre değil, buna göre yaşamak zorundadır. Allah insanları kadın ve erkek olarak en güzel şekilde yaratmış ve onları kendisine inanmak ve kulluk etmekle görevlendirmiştir. Heva ve hevese uyarak arzu ve tutkuların kölesi olmak Kur'an'ın ifadesiyle¹⁰⁰ dalalet ve sapmanın en önde gelen sebebi olmuştur.

Rasûlullah (s.a.v.) de: *"Akıllı kişi, nefesine hâkim olan ve ölüm sonrası için çalışandır. Âciz kişi de, nefisini hevâsına tâbi kılan ve Allah'tan dileklerde bulunup durandır"*¹⁰¹ ve *"Üç şey insanı helake sürükleyen şeylerdendir: İtaat edilen cimrilik,*

⁹⁸ Mecelle, md. 21, 22 (Zaruretler memnû olan şeyleri mubah kılar, Zaruretler miktarınca takdir olunur).

⁹⁹ "Tedavi olunuz. Çünkü aziz ve celil olan Allah, şifasını yaratmadığı bir hastalık yaratmamıştır." (Buhârî, "Tıb", 1; Tirmizî, "Tıb", 2; Ebû Dâvud, "Tıb", 1; İbn Mâce, "Tıb", 1).

¹⁰⁰ "De ki: Allah'ın dışında taptığınız şeylere tapmak bana yasak edildi. De ki: Ben sizin hevâlarınıza uymam, aksi hâlde sapıtırım da hidâyete erenlerden olamam (el-En'âm, 6/56); "...Bil ki onlar, sırf heveslerine uymaktadırlar. Allah'tan bir yol gösterici olmaksızın kendi hevesine uyandan daha sapık kim olabilir! Elbette Allah zâlim kimseleri hidâyete iletmez (el-Kasas, 28/50); "Eğer hak, onların hevâlarına tâbi olsaydı (Kur'an onların hevâlarına göre inseydi), mutlaka gökler ve yer ile bunlarda bulunanlar bozulur giderdi. Hayır, biz onlara şan ve şereflerini getirdik; fakat onlar kendi şereflerine sırt çevirdiler." (Mü'minûn 23/71).

¹⁰¹ Tirmizî, "Kıyâmet", 25; İbn Mâce, "Züh'd", 31.

dizginlenemeyip peşi sıra gidilen heva ve arzular, kişinin kendisini beğenmesidir"¹⁰² buyurmuştur.

Cinsiyet değiştirmeye heva ve hevesleri tatmin etmek için başvurulamaz. Çünkü heva ve hevesi tatmin zaruret¹⁰³ sayılamaz. Ayrıca heva ve hevesleri tatmin etmek için uğraşmak, mücadele etmek Kur'an'da geçen "*Hevesini kendine ilâh edineni gördün mü?*"¹⁰⁴ ayetinin kapsamına girme tehlikesine düşürebilir.

Yaratılıştan kadın olan kendini kadın gibi, erkek olan da erkek gibi hissetmelidir. Kendisine verilene razı olup kanaat etmelidir. Aksi yönde bir hissediş ve karşı cinse yönelik alakada bir değişiklik, bir terslik varsa bu normal olmayan düzeltilmesi, tedavi edilmesi gereken bir durumdur. Cinsiyet değişikliğine gitmeden tedavisi için çareler aramak gerekir. Allah Teâlâ'nın: "*Allah'ın sizi, birbirinizden üstün kıldığı şeyleri (başkasında olup da sizde olmayanı) hasretle arzu etmeyin. Erkeklerin de kazandıklarından nasipleri var, kadınların da kazandıklarından nasipleri var. Allah'tan lütfunu isteyin; şüphesiz Allah her şeyi bilmektedir*"¹⁰⁵ buyurması da bu anlamda çok manidardır.

Sadece psikolojik his ve arzu ile insanın herhangi bir konuda her istediğini yapması doğru olmadığı gibi erkek veya kadının cinsiyetini değiştirmesi de doğru değildir. Bu yöndeki hisleri kontrol altına almak için uzmanlardan destek almalı, tedavi görmeli, dini duyguları yoğunlaştırmalı, sabretmeli bunun da bir imtihan olduğunun farkına varılmalıdır. İnsan duygu ve hislerinin değil, yaptıklarının karşılığında ceza ve mükâfat görecektir. Bu yöndeki hissettiklerini fiiliyata dökmedikçe sorumlu olmaz. Kur'an-ı Kerim'de: "*Kim de Rabbinin makamında durup hesap vermekten korkar da nefsinin hevâ ve heveslerden alıkoysa, şüphesiz onun varacağı yer cennettir*"¹⁰⁶ buyrulmuştur.

Cinsiyet değiştirmenin kişisel ve toplumsal olarak fayda ve zarar durumu değerlendirildiğinde şu mefsedetlerin¹⁰⁷ olduğu görülmüştür:

¹⁰² Beyhâki, Ebû Bekr Ahmed b.el-Hüseyin b. Ali, *Şuabu'l-İman*, Beyrut 1410/1990, I, 471.

¹⁰³ Zaruret: Bir kimsenin yasak olan şeyi işlemediği takdirde helak olmasını gerektiren, hal durumudur. (Mehmet Erdoğan, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, s.491); Zaruret: Yasağa uyulması durumunda hayat hakkı başta olmak üzere zarûriyyât denilen beş temel haktan birinin tamamen ortadan kalkması ya da telâfisi mümkün olmayacak şekilde zarar görmesi demektir. (Halit Çalış, "*Zaruret*" md., *DİA*, Ankara 2013, XLIV, 141).

¹⁰⁴ Furkân, 25/43.

¹⁰⁵ en-Nisâ, 4/32.

¹⁰⁶ en-Nâziât 79/40-41.

¹⁰⁷ Mefsedet: Kötülükler, bozukluklar ve zararlar (Mehmet Erdoğan, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, s. 283).

1. Sünnetullahı bozma (Allah'ın belirlediği cinsiyeti ve rolü değiştirerek onun yetkisine müdahale etme; böylece ibadet, evlilik, velâyet, nafaka ve miras gibi konularda İslam hukukunda yeri olmayan çareler bulmaya zorlama, hilelere başvurma).

Kur'an-ı Kerim'de: *"Allah'ın yaratmasında hiçbir değiştirme yoktur"*¹⁰⁸ buyrulurken, Allah'ın yarattığı fıtratı¹⁰⁹ değiştirmeye kalkışmak yasaklanmış, insanın kadın ve erkek olması da Allah'ın yaratışı olarak kabul edilmiş¹¹⁰ ve Allah'ın yaratışını değiştirme şeytanın aldatması sayılmıştır. Şöyle ki: *"(O şeytan) ki Allah ona la'net etti ve o da, 'elbette senin kullarından belirli bir pay alacağım, dedi, onları mutlaka saptıracağım, mutlaka onları boş kuruntulara sokacağım ve onlara emredeceğim: hayvanların kulaklarını yaracaklar; onlara emredeceğim: Allah'ın yaratışını değiştirecekler!'* Kim Allah'ın yerine şeytanı dost tutarsa, muhakkak ki açık bir ziyana uğramıştır."¹¹¹ Bu ayette geçen Allah'ın yarattığını değiştirecekler" ifadesi, tefsirlerde kadını erkek, erkeği kadın yapmaya çalışacaklar, kadın yerine erkek, erkek yerine kadın kullanacaklar, erkekleri iğdiş edip hadımlaştıracaklar, temizi bırakıp pisliklere koşacaklar, menfaati bırakıp zararı seçecekler, vs." şeklinde yorumlanmıştır.¹¹²

2. Sağlığın zarar görmesi, sakat kalma hatta hayati riskler taşıması. Başkaları bir kişinin hayatına son verme hakkına sahip olmadığı gibi, kişi kendi hayatından vazgeçemez, ona zarar veremez veya kendisinin öldürülmesine, zarar görmesine izin veremez. Çünkü Allah Teâlâ: *"Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın"*¹¹³ ve *"Kendi kendinizi de öldürmeyin! Allah size karşı gerçekten*

¹⁰⁸ Rum, 30/30.

¹⁰⁹ Bu ayette "insanları onun üzerine..." kaydından da anlaşıldığına göre, maksat her ferdin kendine mahsus olan cüz'î yaratılışı değil, bütün insanların insan olmaları bakımından yaratılışlarında esas olan ve hepsinde ortak bulunan genel yaratılıştır. Mesela insanın yaratılışında iki gözü bulunması asıldır. Bununla beraber anadan âmâ doğanlar da bulunabilir. Fakat bu genellikle insanların üzerine yaratıldığı asıl fıtrat ve tabiat çeşidi değil, ikinci derecede görünür sebep olarak düşünülecek cüz'î ve şahsî bir yaratılıştır ki, insan gerçeği onsuz da meydana çıkabilir. Ferdin cüz'î yaratılışında herhangi bir sebeple eksiklik bulunabilirse de asıl fıtrat, sağlıklı ve sağlamdır. (Elmalılı Hamdi Yazır (ö. 1361/1942), *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul ts., III, 88.)

¹¹⁰ Elmalılı, *Hak Dini Kur'an Dili*, III, 88.

¹¹¹ en-Nisâ 4/118-119.

¹¹² Abdullah b. Ömer b. Muhammed Nasıruddîn el-Beydâvî (ö.691/1291), *Envaru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*, Beyrut 1971, II, 123; Maverdi, Ebu'l-Hasan, Ali b. Muhammed, (450/1058), *en-Nuketü ve'l-Uyûn*, Beyrut 1992, I, 530; Elmalılı, *Hak Dini Kur'an Dili*, III, 88.

¹¹³ el-Bakara, 2/195.

merhametlidir"¹¹⁴; Hz. Peygamber (s.a.v.) de: "*Zarar da yoktur, zarara zararlar karşılık vermek de yoktur*"¹¹⁵ buyurmuştur.

3. Aile ve toplum tarafından kabul edilmeme, dışlanma sebebiyle psikolojik rahatsızlıkların oluşması. Cinsiyet değiştirmeye cevaz veren bir ülkede dahi aile ve akrabaların bu kişileri kabulde zorlandıkları ve onların toplumla bütünleşemedikleri bilinmektedir.

4. Kamu düzeninin bozulması.

5. Çok fazla maddi harcama gerektirmesi ve bu parayı sağlamak için kötü işler yapma.

6. Fiziksel değişikliğe rağmen fonksiyonların tam elde edilememesi veya var olanı kaybetme mesela üreme yeteneğinden mahrum olma.

7. Üreme yeteneğinin kaybedilmesinden dolayı, evlenmenin amaçlarından biri olan çocuk sahibi olma, dolayısıyla ailenin mutluluğunu sağlama ve en önemlisi de insanlık neslinin devam ettirilmesi işlevini yerine getirememesi. Böylece Allah'ın koymuş olduğu ilâhî dengenin bozulmasına sebep olma.

Hz. Muhammed (s.a.s.) insan nesline zarar verecek hadımlaştırmaya karşı çıkmış. Onun zamanında hadımlaştırma hareketleri önlenmiş ve bu işi yapanlar cezalandırılmıştır.¹¹⁶ Hatta, Resulullah (s.a.s.): "*Kim kölesini hadımlaştırırsa, biz de onu hadımlaştırırız*"¹¹⁷ diyerek, kısırlaştırmaya karşı kesin tavır koymuştur.

8. Kimliği gizleyerek insanları aldatma ve yanıltma. Oysa Hz. Peygamber (s.a.v.) bir hadisi şeriflerinde: "*Bizi aldatan da bizden değildir*"¹¹⁸ buyurarak her ne suretle olursa olsun, hile yapmanın ve insanları aldatmanın, dinimizce kesinlikle yasaklandığını bildirmiştir.

9. Evlilikten ayrılma, emeklilik yaşını düşürme, askerlikten ve nafakadan muafiyet, daha fazla miras alma, yetim aylığı alma gibi menfaatleri elde etmek için mevcut kanuna¹¹⁹ karşı hile kapılarını aralama.

¹¹⁴ en-Nisâ, 4/29.

¹¹⁵ Ahmed b. Hanbel, I, 313; İbn Mâce, "Ahkâm" 17.

¹¹⁶ Buhârî, "Nikâh", 8; Müslim, "Nikâh", 3; İbn Mâce, "Diyât", 29.

¹¹⁷ Nesâî, "Kasâme", 9.

¹¹⁸ Müslim, "İmân", 164; İbn Mâce, "Ticârât", 36.

¹¹⁹ Michael R. Will ve Bilge Öztan'nın "Hukukun Sebebiyet Verdiği Bir Acı: Transseksüellerin Hukuki Durumu", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 1-4, C. 43, Ankara 1993, s. 230;

Bu mefsedetler birlikte transseksüel birisinin cinsiyet değiştirmekle psikolojik olarak rahatlayacağı zannı gibi bir maslahat olduğu da söylenebilir. Bu maslahatın İslam'ın gerçekleştirmeyi hedeflediği ve cinsiyet değiştirmeye zarar görecektir dinin, canın, neslin, aklın ve malın korunması gayelerinin önüne geçmesi düşünülemeyeceği gibi bir şeyde fesat da menfaat da bulunması halinde, menfaat elde etmeye bakılmayıp, fesadın ortadan kaldırılmasına çalışılır. Diğer bir deyişle zararın giderilmesi, menfaatin elde edilmesinden önce gelir.¹²⁰

Cinsiyet değiştirmeden beklenen bu menfaat kesin de değildir, vehme dayanır. Oysa tevehhüme itibar edilmez.¹²¹ Transseksüel birisinin kadın veya erkek olduğu kesin olarak bilinen bir şeydir. Fakat karşı cinsten olduğuna dair hisler açık ve net değildir. Şizofreni gibi başka bir ruhsal bozukluktan kaynaklanıyor olabilir. Dolayısıyla var olduğu yakinen bilinen bir şeyin aksine kesin delil bulunmadıkça, sonradan meydana gelen bir şüphe ve tereddüitten dolayı onun yok olduğuna hükmedilip¹²² aksi iddia edilemez.

Menfaat kesin bile olsa, genel ve zarurî olmalıdır ki ona göre hüküm verilebilsin. Özel ise ona göre hüküm verilemez. Bir kişinin veya az bir grubun fayda veya zararları ile ilgili ise bu maslahat özel sayılır. Cinsiyet değiştirme insanların çoğunluğu için bir fayda sağlıyorsa veya çoğunluğunu ilgilendiren bir zararı gideriyorsa düşünülebilir. Diğer yandan toplum hayatında insanların hak ve özgürlükleri toplumun geneline zarar vermemesi maksadıyla sınırlandırılabilir.¹²³ Bu sınırlama hak sahibine zarar verse de, diğer insanlara zarar vermemesi için böyle bir sınırlamaya gitmek mecburidir. Çünkü hukuk kuralları tek bir fert esas alınarak vaz edilmez.

Batı toplumlarında cinselliğe ve özgürlüğe tanınan serbestlik sonucunda ortaya çıkan “bedenimiz bizimdir, bedenimizi özgürce değiştirme ya da değiştirmeme, cinsel tercihimizi istediğimiz yönde kullanma ya da kullanmama hakkımız vardır” düşüncesi de doğru değildir. Çünkü İslâm'da insan hiçbir zaman hiç bir konuda sınırsız bir özgürlüğe sahip değildir. Allah'ın, insana verdiği beden ve organlar birer emanettir. Emanetin sahibinin koyduğu sınırlara

Kudret Güven, Cinsiyet Değişikliği ve Hukukî Sonuçları, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 1, Ankara 1997, s. 67.

¹²⁰ Mecelle, md. 30 (Def-i mefasid celb-i menafi'den evlâdır).

¹²¹ Mecelle, md.72.

¹²² Mecelle, md. 4 (Şekk ile yakın zail olmaz).

¹²³ Mecelle, md. 26 (Zarar-ı âmm'ı def' için zarar-ı hâs ihtiyar olunur); Mecelle, md. 27 (Zarar-ı eşed zarar-ı ehafla izale olunur.), “Ehveni's-şerreyn ihtiyar olunur).

da riayet etmek gerekir. Ancak izin verildiği kadar, zarar vermeden kullanma, meşru istek ve arzuları yerine getirme hakkı vardır.

Cinsiyet değişikliği olayı ve gerçekten cinsiyet değişikliğinin oluşup oluşmadığı konusu da tartışmaya açıktır. Şöyle ki hünsalar hakkındaki cinsiyet değiştirme ameliyatları, cinsiyetlerini değiştirmemekte, gizli veya belirsiz olan gerçek onların cinsiyetlerini ortaya çıkarmaktadır. Bu fitrata dönüşüm sağladığı için bir gelişmedir ve olumludur.

Diğer cinsiyet değiştirenlere gelince, bunlarda fitrattan uzaklaşma ve kopma olduğu için değişim bunlar için bozulma ve olumsuz bir durumdur. Ameliyatla sadece üreme organının dış görünümünün değiştirilmesi gerçekleştirebilmekte fakat o cinsin üreme fonksiyonları oluşturulamamaktadır. Sadece böyle bir müdahale cinsiyetin değiştirilmesi anlamına gelmemelidir. Dolayısıyla “cinsiyet değiştirme” aslında yanlış bir tabirdir; çünkü bir cinsiyetin tüm özellikleri diğer cinsiyete dönüştürülemez.

Erkeğin kadına dönüşmesi, erkeğin tenasül aletinin alınıp, yerine yapay bir vajina konulması ve göğüslerin kısmen büyümesiyle olur. İkinci durumda, yani kadının cinsiyet değiştirmesi ise göğüsleri ve kadınlık tenasül organlarının alınıp, yerine yapay bir erkeklik tenasül organı yerleştirilmesidir. Ameliyatla birlikte psikoloji ve hormon tedavisi¹²⁴ de uygulanır. Hormon tedavisinde, hedeflenen cinsiyetin seks hormonları sürekli vücuda verilmekte ve vücudun kendi hormonlarının gelişimi engellenmektedir. Ömür boyu alınan hormonlar bu organlardaki kanser riskini de arttırmaktadır. Bu ameliyat çok zor bir süreçtir, tehlikeli ve önemli zararları doğurmaya elverişli bir girişimdir. Çünkü yumurtalıkların alınması, meme ameliyatı, hormon tedavisi, epilasyon, konuşma terapisi gibi pek çok işlem gerekmektedir. Geline en son aşama ise cinsel organ yapımıdır. Olmayan bir organın yapılması ve bu organı duyarlı hale getirilmesi çok zor ve risklidir.

Vücuttaki yağ ve kaslar, boy, kilo, yüzdeki kıllar, güç ve ses konusunda kısmen en önemlisi de üreme özelliğinde hiçbir şey yapılamamaktadır. Cinsel ve endokrinolojik özelliklere hiç bir zaman kavuşamamaktadırlar. Dolayısıyla “cinsiyet değiştirme” aslında yanlış bir tabirdir; çünkü bir cinsiyetin tüm

¹²⁴ Hormon tedavisindeki amaç biyolojik cinsiyetine ait sekonder seks karakterlerini geriletme ve bireyin olmak istediği cinsiyetin endojen seks hormonlarını uygulamaktır. Hormon tedavisi istenmeyen tıbbi durumlara (trombo-emboli, meme kanseri vb.) neden olabileceğinden düzenli takiplerin yapılması gerekmektedir (*Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği, Adrenal ve Gonadal Hastalıklar Kılavuzu, “Cinsel Kimlik Bozuklukları ve Transseksualizm”, s. 118*).

özellikleri diğer cinsiyete dönüştürülememektedir. Kadın olmak için cinsiyet değiştirme ameliyatı olan bir erkek normal bir kadından rahatlıkla zahiren bile ayırt edilebilmektedir. Transseksüel birisinin cinsiyet değiştirme ameliyatı geçirmesi halinde, onun kimliği değişmemekte, aksine, doğumdan taşıdığı cinsel kimliği devam etmektedir.

Bu yüzden cinsiyetini değiştirme girişiminde bulunan söz konusu kişilere farklı dini ve hukuki hükümlerin uygulanması gerekmeyeceği ve haklarında tabii yani yaratılıştan sahip oldukları cinsiyetleriyle ilgili hükümlerin geçerli olacağı kabul edilmiştir.¹²⁵

İslam'da cinsiyet değiştirme düşüncesi şöyle dursun, karşı cinsiyete temayülün dahi önünü açacak tutum ve fiiller yasaklanmıştır. Hz. Peygamber (s.a.v.) birçok hadis-i şeriflerinde kadınların erkekleşmeye, erkeklerin de kadınlaşmaya çalışmalarını çok sert ifadelerle nehyetmiştir.¹²⁶ Hatta Allah Rasûlü (s.a.v.), kız çocuklarına has giyecekleri erkek çocuklar üzerinde görünce hoşnutsuzluk gösterip müdahale etmiştir.¹²⁷ Hz. Peygamber (s.a.v.)'in "kadınların saçlarını tıraş etmelerini yasaklaması"¹²⁸ da bu hususu destekleyen hadislerden birisidir.

Bu eğilim genellikle çocukluk ve gençlik dönemlerinde insanı kuşatan çevre şartları, aile içi ilişkiler, arkadaş grupları vb. etki alanlarından gelen tesir ve telkinlere bağlıdır. Bu yüzden İslâm'da her cinsin kendine has özelliklerinin korunması ve kendi tabii çizgisini takip etmesi yönünde ahlaki ve terbiyevi tedbirler alınmış, kıyafetten başlayarak her türlü bilgi, tavır ve davranışlarda, cinsler arasındaki bu farklılığı dikkate alan, koruyan ve her cinsin kendi özelliklerine uygun düşen bir eğitim tavsiye edilmiştir. Çocuklarda ve yetişkinlerde sağlıklı bir cinsi gelişmenin temin edilmesi için de esaslar

¹²⁵ Orhan Çeker, "Hünsa" md., *DİA*, XVIII, 491.

¹²⁶ "Üç kişi vardır, kıyamet günü Allah onlara nazar etmez: Bunlardan birisi de, erkekleşen kadındır." (Ahmed b. Hanbel, II, 134; Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali b. Bahr b. Sinan b. Dinâr (ö.303/915), *Sünenü Nesâî*, İstanbul 1992, "Zekât", 71.); "Kadına benzemeye çalışan erkekleri ve erkeklere benzemeye çalışan kadınları Allah rahmetinden uzaklaştırsın." (Buhârî, "Libâs", 61-62; Ebû Dâvûd, "Libâs", 31); "Allah'ın yaratışından nefret ederek kadınlara benzemeye çalışanlara Allah'ın gazabı şiddetlidir" (İbn Hacer, Şihabuddin Ahmed b. Muhammed el-Askalani (ö.773/1372), *Fethu'l-Bârî*, Beyrut 1959, IX, 334); "Allah kadın elbisesi giyen erkekle, erkek elbisesi giyen kadına lânet etti." (Ahmed b. Hanbel, II, 325; Ebû Dâvûd, "Libâs", 31); Resûlullah (s.a.v.) erkeklerden kadınlaşanlara, kadınlardan da erkekleşenlere lânet etti ve: "Onları evlerinizden çıkarın!" buyurmuştur." (Buhârî, "Libâs", 62, "Meğâzî", 56, "Hudûd", 33; Ebû Dâvud, "Edeb", 61).

¹²⁷ Ahmed b. Hanbel, IV, 171.

¹²⁸ Tirmizî, "Hacc", 74.

konulmuştur. Ebeveynin kendi odalarında açık bulunabilecekleri saatlerde çocukların izinsiz olarak yanlarına girmemeleri, yetişkinlerin de her defasında izin istemeleri¹²⁹ erkek ve kız çocuklarının yataklarının yedi ya da en geç on yaşlarında ayrılması¹³⁰ uygun görülmüştür.

Şüphesiz bu önlemler cinsi sapmaya karşı alınması öngörülen tedbirlerin ilk örnekleri olup zamanla ortaya çıkan yeni şartlarla psikoloji, pedagoji, tıp ve biyoloji gibi ilgili bilimlerdeki gelişmeler ışığında İslam ahlak ve terbiyesine uygun yeni tedbirlere de başvurulabilir.¹³¹

2. Cinsiyet değiştirmeye cevaz verenlerin görüşü

Şiilerden bir gruba göre kendilerini kadın bilen erkekler veya kendilerini erkek bilen kadınlar ruhsal açıdan hastalıklı insanlardır. Bazen bu tür hastalıklara müptela olanlar intihara bile başvururlar. Bunların tedavileri sadece cinsiyetlerini değiştirmekle mümkün olduğu için tedavi amaçlı gerçekleştirilen cinsiyet değiştirme caizdir.

Onlar cinsiyet değiştirmenin haram olduğuna dair dört edille-i şeriyede yani “Kuran, İslami rivayetler, akıl ve icmaa”da hiçbir delilin söz konusu olmadığını savunurlar ve şu açıklamalarda bulunurlar.¹³²

İmam Humeyni’ye göre zahiren cinsiyet değiştirmek; erkek kadına, kadın da erkeğe, hünsanın iki cinsten birisine kendini tebdil etmesi haram değildir.¹³³ İmam Humeyni’den sonra İran’ın siyasi ve dini lideri Seyit Ali Hameney de; “haram işlememek ve fesada yol açmamak şartıyla gerçek cinsiyeti keşfetmek veya ortaya çıkarmak için ameliyatın yapılmasında sakınca yoktur” şeklinde fetva vermiştir.¹³⁴ Bunlara göre zikredilen ayet-i kerime cinsiyeti erkek olan bir kimsenin kadın cinsiyetine veya cinsiyeti kadın olan bir kimsenin kadın cinsiyetine tebdil etme konusuyla irtibatlı değildir. Bu ayete dayanarak cinsiyetin

¹²⁹ “Ey müminler! Ellerinizi altında bulunan (köle ve cariyeleriniz) ve içinizden henüz ergenlik çağına girmemiş olanlar, sabah namazından önce, öğleyin soyunduğunuz vakit ve yatsı namazından sonra (yanınıza gireceklerinde) sizden üç defa izin istesinler. Bunlar, mahrem (kapanmamış) halde bulunabileceğiniz üç vakittir. Bu vakitlerin dışında ne sizin için ne de onlar için bir mahzur yoktur. Birbirinizin yanına girip çıkabilirsiniz. İşte Allah âyetleri size böyle açıklar. Allah, (her şeyi) bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.” (en-Nur 24/58-59).

¹³⁰ Dârekutnî, Ali b. Ömer b. Ahmed (ö.385/995), *Sünenü’l-Dârekutnî*, Beyrut 1386/1966, I, 230.

¹³¹ Hayati Hökelekli, “Cinsiyet” md., *DİA*, Ankara 1993, VIII, 22.

¹³² <http://www.islamquest.net/tr/archive/question/fa4364> (15.05.2015)

¹³³ Ayetullah Ruhullah b.Mustafa Humeyni (ö.1386/1989), *Tahrir’ul-vesile*, Tahran 1403/1983, II, 563.

¹³⁴ Seyyid Ali Hameney, *Risaletu ecvibetu’l-istiftaat*, (Trc: Komisyon), İstanbul 2003, II, 66.

değiştirilmesinin haram olduğunu söylemek doğru değildir. Söz konusu olan ayetin nüzul sebebi ve tefsiri hakkında şu şekilde açıklama yapmaktadırlar.

Nisa suresinin 118. ayetinde¹³⁵ şeytan lanetlenmiş ve şeytan, “senin kullarından bir kısmını alacağım” demiştir. Bu ayetteki “Allah'ın hilkatindeki değişiklik”ten maksadın sadece zahiri ve fiziksel değiştirme değil bilakis değiştirmenin manevi yani insanları saptırma ve arzularıyla meşgul ettirmedir.

Buradaki değişiklik şeytanın hedefi doğrultusunda ve insanın fitratını Allah Teâlâ'ya kulluk yapmaktan saptırmak ve hedefi ilahi olamayan işleri içeren her çeşit kötü ve gayri meşru değişikliktir. İslam'dan önce cahiliyet döneminde bir deve bir kaç defa yavru yaptıktan sonra onun kulağı kesildikten veya yarıldıktan sonra putun yoluna bırakılıyordu. Bu eylemden sonra Araplar bu deveye binmekten ve kesmekten sakınıyorlardı. Böylelikle asıl itibarıyla bu deve put için vakıf edilmiş oluyordu.

Bu ayette bu tür eylemler yasaklanıyor ve bu Allah'ın hilkatinde değişiklik olarak değerlendiriliyor. Zira bu tür hayvanların yaratılışındaki hedef onların etlerinden yararlanmak, onlara binmek ve onlarla yük taşımaktır. Bu tür nimetler insanların Allah'a ibadetini kolaylaştırmak içindir. Bu hayvanları yaratılış gayesinin dışında kullanmak hilkatte değişiklik anlamına gelen bir sapmadır.

İmam Muhammed Bakır (ö./114/733) ve İmam Cafer Sadık'dan (ö.148/765) nakledilen rivayetlere göre “Allah'ın yaratışından” maksat Allah'ın dinidir. Buna delalet eden “Allah'ın yaratışında hiçbir değişiklik yoktur”¹³⁶ anlamında olan “*la tebdile li halkillah*” ayetidir. Bu da Allah'ın dininde değişiklik yoktur anlamında olan “*la tebdile li dinillah*” anlamındadır. Başka bir beyanla Allah'ın dini tebdil edildiği takdirde ve onda inhiraf gerçekleştiği vakit Allah'ın hilkatinde değişiklik meydana gelmiş demektir. Helalin haram ve haramın helal yapılması Allah'ın dinini değiştirir. Allah Teâlâ zikredilen ayeti kerimede bunu yasaklamış ve bunu Allah'ın hilkatinde değişiklik yapıldığı şeklinde değerlendirmiştir.¹³⁷

Eğer ayetin zahiri boyutunu ölçü olarak yaratıklarda yapılan değişikliklerin haram olduğu kabul edilirse; insanoğlunun varlık âleminde gerçekleştirmiş olduğu değişiklikler de haram olmalı ve şeytanın işlerinden sayılmalı; dağlarda açılan tüneller, ormanlarda yapılan tasarruflar, yerin

¹³⁵ “Allah onu (şeytanı) lânetlemiş; o da: «Yemin ederim ki, kullarından belli bir pay edineceğim» demiştir.”

¹³⁶ Rum, 30/30.

¹³⁷ <http://www.islamquest.net/tr/archive/question/fa4364> (15.05.2015).

derinliklerine inip yer altındaki zenginliklerinden; petrol, gaz, değişik madenlerinden yararlanmak için yerde yapılan değişikliklerin bütünü, uzaya gitmek ve insanın tabiatıta gerçekleştirmiş olduğu binlerce değişikliklerin bütünüdürün haram olduğunu söylemek lazım gelir demişlerdir.¹³⁸

Yaratılışın değişiminden yukarıda geçtiği gibi “dinde değişiklik” olduğunu anlayan Şiî alimlerin yanında “iğdiş yapmak, cinsiyet değiştirmek, çeşitli organları kesmek, livata (homoseksüellik) ve sevicilik (lezbiyenlik) gibi sapıklıkların” kastedildiğini düşünen Şiî alimler de mevcuttur.¹³⁹

Görüldüğü üzere cinsiyet değiştirmenin caiz olduğu hakkında fetva veren âlimler ilgili ayetin cinsiyet değiştirmeye alakalı olmadığını ve transseksüel kişilerin ruhsal sağlıklarına kavuşmaları ve yaşamlarına son vermelerini engellemek için cinsiyetlerini değiştirmelerinin kabul edilmesi gerektiğini düşünmüşlerdir. Oysa vehme dayanan maslahata göre hüküm verilemez. Çünkü cinsiyet değiştirmenin o kişi için gerçekten faydalı olacağından emin olma söz konusu değildir. Bu gibi ameliyatlardan sonra kişinin bir daha dönemeyeceği bir noktaya gelmesi ve bir daha elde edemeyeceği değerleri yitirmesi onu ruhsal bunalıma sürükleyebilir. Ruh sağlığını kazandırmak amacıyla beden sağlığı tehlikeye düşürülebilir. Bu da sorunu çözmek yerine daha da büyütebilir.

Diğer taraftan cinsiyet değiştirmeye verilen cevaz, eşcinselliğe ölüm cezasının verildiği ülkede, transseksüelleri bu cezadan kurtarmak için bir çare olarak düşünülmüş olabileceği gibi cinsiyet değiştirme istekleri olmadığı halde sadece ölüm cezasından kurtulmak için eşcinselleri cinsiyet değiştirme girişiminde bulunmaya da zorlayabilir.

Sonuç

Hünsaların cinsel gelişme bozukluğu, homoseksüellerin cinsel sapma, transseksüellerin ve travestilerin cinsel kimlik bozukluğu içerisinde ele alındıkları ve hünsaların doğuştan olduğu, diğerlerinin sonradan kazanıldığı tespit edilmiştir. Bedensel rahatsızlığı olan hünsaların tıbbi müdahaleye başvurabilecekleri kanaatine varılırken yaratılıştan gelen normal fitratı bozma, kendisi ve toplum açısından pek çok sakıncaları bulundurması sebebiyle transseksüellerin cinsiyet değiştirmeleri uygun görülmemiştir. Bunlar için

¹³⁸ <http://www.islamquest.net/tr/archive/question/fa4364> (15.05.2015).

¹³⁹ Allame Muhammed Hüseyin b. Muhammed b. Muhammed Hüseyin Tabatabai (ö. 1402/1981), “*el-Mizan fi tefsiri'l-Kur'ân*”, (Trc:Vahdettin İnce), İstanbul 2000, V, 133.

cinsiyet değiştirme ameliyatları kişisel hırs ve ihtirasa dayanan, ciddi tehlike ve sakıncalar doğurma ihtimali bulunan girişimler olarak kabul edilmelidir.

Transseksüellerin cinsiyet değiştirme girişiminde bulunmuş olmaları halinde tam olarak cinsiyetlerinin değişmediğine, kendi cinslerinden bir kişi ile cinsel ilişkide bulunduklarında eşcinsel bir ilişkide bulunduklarına ve her konuda doğuştan gelen cinsiyetleri ile ilgili hükümlerin geçerli olduğuna karar verilmiştir.

İnsana verilen her şey cinsiyette dahil emanet olarak verilmek suretiyle sınırsız ve ölçsüz hareket etmenin önüne geçilmiştir. Sadece meşru sınırlar içerisinde insana hak ve özgürlükler tanınmıştır. Allah'ın kullarını imtihanının bir sonucu olarak, insan belirlenen sınırları aşma durumlarıyla da karşı karşıya bırakılıp, onun günaha düşüp düşmeyeceği denenmiştir. Sebep her ne olursa olsun karşı cinse benzeme, cinsiyet değiştirme ve hem cinsiyle birlikte olma istek ve arzusuna düşülmesi bir imtihandır ve onların üstesinden de gelinebilir. Çünkü Allah hiç kimseyi yapamayacağından sorumlu tutmamıştır. Bu yöndeki arzu ve isteklere uyulup uyulmayacağı, maruz kalınan zor durumda günaha düşülüp düşülmeyeceği yani Allah'ın emir ve yasaklarına riayet edilip edilmeyeceği denenir. Mesela bir erkeğin eşi olmayan bir kadına aşık olması ve onunla birlikte olmak isteği de imtihan gereği içine düştüğü bir durumdur. Onun doğru kararı verip vermeyeceği, arzularına mı aklına mı uyacağı, iradesiyle mi hevesiyle mi hareket edeceği sınanır.

Bu durumda sabredip konunun uzmanlarından yardım alarak ve dini duyguları da kuvvetlendirerek bu yöndeki arzu ve istekleri kontrol altına almak ve fiiliyata geçirmemek gerekir. Çünkü kötü düşünceler fiiliyata geçmediği müddetçe sorumluluk yoktur. Zihinden her geçen kötü duygu, düşünce ve hayallerin şeytandan olduğu bilinmeli, kendi kendini kınamamalıdır. Yalnız bunların üzerinde kesinlikle yoğunlaşmamalı, böyle kötü düşünceleri uzaklaştırmak için çaba gösterilmelidir. Nasıl fiziksel rahatsızlıkları kendi haline bırakılamıyorsa ve tedavi edilemezse sonu acı, sıkıntı hatta ölüm olabilirse zihinsel rahatsızlıklar da çaresine bakılmazsa hem dünyevi hem de uhrevi sıkıntılar doğurabilir.

Diğer insanlar da günah olan duygu ve davranışlar konusunda doğru duruş gösterip göstermedikleriyle imtihan edilirler. Gelecek kuşaklar arasında bu tür eğilimlere tercihlerin artmaması için sağlık, eğitim, hukuk ve medya alanlarında doğru duruş gösterilmelidir. Bu tutumun onaylanmadığı

belirtilmelidir. Tedavi gereken ve cinsel kimlik bozukluğu olan bu kişileri onaylamanın, özendirmenin ve teşvik etmenin son derece sakıncalı, dayanaksız, tedaviye engel olma ve ciddi bir sorumluluk olduğu bilinmelidir.

Homoseksüalite, transseksüalite, travestizm toplumun çoğunluğu tarafından din ve ahlak kurallarına aykırı, ayıp ve günah olarak kabul edilmektedir. Ayıp olana -şahıslara yönelik olmamak, yalnızca fiil kastedilmek şartıyla- "ayıp ve günah" denmeli ve açıkça ayıp ve günah fiil işleyenlerle dost ve arkadaş olmamalı zaruri olanlar dışındaki ilişkiler ise onları ıslah etme amacına yönelik olmalıdır. Onlardan uzak yerlerde ve asgari ilişki içinde yaşamaya çalışılmalıdır. Asla günaha ve ayıba taviz verilmemeli, onların tabiileşmesine katkıda bulunulmamalıdır. Mecbur olmadıkça ayıbın ve günahın hukuki kural olmasına ve meşruiyet kazanmasına oy ve destek verilmemelidir. (<http://m.sorularlailslamiyet.com/index.php?oku=180754> (27.07.2015).) Dindaşları tarafından ayıp ve günah açıkça işlendiğinde Müslümanlar öncelikle bunu, mümkünse ve daha kötü bir sonuç da doğurmuyorsa bizzat, mümkün değilse ilgili mercilere başvurarak fiilen engellemeye çalışmalıdırlar. Bu mümkün değilse öğüt vererek, kınayarak, fiilin kötülüğünü açıklayıp karşı tarafı ikna etmeye çalışarak önüne geçme teşebbüsünde bulunmalıdırlar, bu da olmuyorsa o kimselerden uzak durmalıdırlar, onları cesaretlendirecek, ayıbı ve günahı tabii hale getirecek davranışlardan kaçınmalıdırlar. (<http://m.yenisafak.com/yazarlar/hayrettinkaraman/escinseller-vb-ile-ayni-toplulukta-yasamak-17042> (27.07.2015).

Cinsel kimlik öğrenilen bir durum kabul edildiği (<http://www.psikoyorum.tv/cinsel-kimlik-bozukluklari-1692.html> (10.07.2015)) için cinsel kimliğin anatomik kimlikle uyumlu oluşması için ailelerin çocuklara doğru telkinlerde bulunması çok önemlidir. Aileler, çocuklarını erken yaşlardan itibaren cinsiyetlerine göre giydirmeli, oyunlar oynatmalı ve onlara cinsiyetlerine uygun davranmalıdırlar. Erkekleri kız gibi nazlı, kızları da erkek gibi sert ve haşın yetiştirmemelidirler. Çünkü yetiştirilmeye göre genlerin erkek veya kadınlık hormonu ürettiği ileri sürülmektedir. (<http://www.psikoyorum.tv/modernizm-ve-cinsel-kimlik-2396.html>, 10.07.2015)

Eşcinselliğin, transseksüelliğin ve travestiliğin doğuştan veya masum bir tercihte bulunma olduğuna dair ne dini ne de bilimsel bir dayanağa rastlanmıştır. Bu tezin bir iddiadan ibaret olduğu ve bu teze dayalı hukuki düzenlemelerin de siyasete dayandığı görülmüştür. Bu bakış açısı, yanlış anlamalara ve bu yöndeki tercihleri artırmaya sebep olur. Cinsel kimlik konusunda kaygısı olan bireyleri bu durumlara özendirmek, yönlendirmek,

teşvik etmek ve cesaretlendirmek ise hem bireyin hem de toplumun geleceği açısından son derece sakıncalıdır.

Uyuşturucuya bağımlılığının doğuştan olduğunu söylemek veya normal karşılanıp kişisel tercih sayılıp “bir insan hakkı” olarak görülemeyeceği ve göz ardı da edilemeyeceği gibi eşcinsellik, transseksüalizm ve travestizm de ne yok sayılmalı ne de bunları teşvik ederek yangına körükle gidilmelidir. Bu konular; psikolojik, sosyolojik, dini, hukuki, kültürel, siyasal ve hatta ekonomik açılardan derinlemesine ele alınmalı ve bu tür eğilimleri tedavi edici ve önleyici tedbirler sunulmalıdır. Çünkü İslam hukukunda cinsiyet değiştirme daha doğrusu cinsiyetin ortaya çıkarılması veya belirginleştirilmesi zaruret miktarınca caiz olan bir müdahale iken böyle bir uygulamanın kapısı heva ve heveslerden hareketle ardına kadar açılmak istenmektedir. Bunun sonucunda da insanların sağlığı, huzuru en önemlisi de devamı ciddi tehditlerle karşı karşıya kalabilir.

Kaynaklar

“Hünsâ” md., *Mevsuatu'l-Fıkhiyye*, Kuveyt 1990

“Muhannes” md., *Mevsuatu'l-fıkhiyye*, Kuveyt 1990

06.05.2008 Tarihli, Fetva Numarası: 21701, <http://www.amjaonline.org/fatwa-21701/info>

20.08.2007 Tarihli, Fetva Numarası: 22813, <http://www.amjaonline.org/fatwa-22813/info> (23.09.2015)

26.04.2004 Tarihli “Kararu tahvîlî'l-cinsi ilâ cinsin âhar”, <http://www.onislam.net/arabic/ask-the-scholar/8358/8346/44710.html> (19.06.2015).

Abdulbâki, Muhammed Fuad (ö.1388/1968), *el-Mucemu'l-müfehres li elfâzî'l-Kur'an'î'l-Kerîm*, İstanbul 1990

Abdulkadir Udeh (ö.1373/1954), **et-Teşrîu'l-cinâi'l-İslâmî**, yy., ts.

Abdullah b. Ömer b. Muhammed Nasıruddîn el-Beydâvî (ö.691/1291), *Envaru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*, Beyrut 1971

Abdürrezzâk, İbnu Muhammed es-San'ânî (ö.211/826), *el-Musannef*, Beyrut 1403/1982

Adnan Öztürel, “Transeksüalizm ve Hermafrodizmde Yasal, Tıpsal ve Adlî Tıp Problemleri”, *AÜHKD*, C. XXXVII, S.1-4

- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed (ö.241/855), *el-Müsned*, İstanbul 1992
- Alî b. Ebû Bekr el-Heysemî (ö.807/1404), *Mecmau'z-zevâid ve menbau'l-fevâid*, Beyrut 1407/1986
- Ali Korkmaz, "İslami Eşcinsellik Algısında Çağdaş Kırılmalar", *International Symposium*, Samsun 26-28 November 2010
- Allame Muhammed Hüseyin b. Muhammed b. Muhammed Hüseyin Tabatabai (ö. 1402/1981), *"el-Mizan fi tefsiri'l-Kur'ân"*, (Trc:Vahdettin İnce), İstanbul 2000
- American Psychiatric Association, 1952: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Washington, DC; American Psychiatric Association, 1968
- American Psychiatric Association, 1974: Position statement on homosexuality and civil rights, *Am J Psychiatry* 131: 497
- American Psychiatric Association, 1987: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 3rd Edition, Revised, Washington, DC
- Amerikan Psikiyatri Birliği: *Psikiyatri Hastalıklarının Tanımlanması Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı*, (DSM-IV-TR), (Çev.Ertuğrul Köroğlu), Ankara 2007
- Ayetullah Ruhullah b.Mustafa Humeyni (ö.1386/1989), *Tahrir'ul-vesile*, Tahran 1403/1983
- Bâbertî, Ekmelüddîn Muhammed b. Mahmûd (ö.786/1384), *el-Înâye ale'l-Hidâye*, yy. ts.
- Beiber, 1973: Homosexuality- an adaptive consequence of disorder in psychosexual development. *Am J Psychiatry* 130: 1209-1211
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyin (ö.458/1066), *es-Sünenü'l-kübrâ*, Mısır 1344/1925
- Beyhâki, Ebû Bekr Ahmed b.el-Hüseyin b. Alî, *Şuabu'l-İman*, Beyrut 1410/1990
- Buhârî, Muhammed b. İsmail b. İbrahim (ö.256/869), *el-Câmiu's-sahîh*, İstanbul 1992
- Buhûtî, Mansur b. Yunus b. İdrîs (ö.1052/1642), *Keşşâfü'l-kınâ' an metni'l-İknâ*, Beyrut 1981
- Büceyrimî, Süleyman b. Muhammed (ö.1221/1806), *Tuhfetü'l-habîb alâ şerhi'l-Hatîb*, Beyrut 1996
- Celal Yıldırım, *Kaynaklarıyla İslam Fıkıhı*, Konya ts.,

- Cevdet Paşa, Ahmed, *Mecelle-i ahkâm-ı adliye*, yy. ts.
- Cohen-Kettenis PT and Pfafflin F., *The DSM diagnostic criteria for gender identity disorder in adolescents and adults*, Arch Sex Behav 2010; 39(2): 499-513
- Conger, 1975: Proceedings of the APA, inconperated, for the year 1974: minutes of the annual meeting of the Council of Represantetives. Am J Psychol 30: 620-651
- Cürcânî, Alî b. Muhammed b. Alî (ö.816/1413), *et-Ta'rîfât*, Beyrut 1405/1984
- Dârekutnî, Ali b. Ömer b. Ahmed (ö.385/995), *Sünenü'd-Dârekutnî*, Beyrut 1386/1966
- Derdîr, Ebû'l Berakât Ahmed b. Muhammed b. Ahmed (ö.1201/1786), *eş-Şerhu's-Sağîr alâ akrabi'l-mesâlik*, Kahire ts.
- Desûkî, Muhammed b. Ahmed (ö.1230/1815), *Hâşiye ale's-şerhi'l-kebîr li'd-Derdir alâ Muhtasari'l-Îmâm Halîl*, Beyrut ts
- Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 2nd Edition, Washington, DC; American Psychiatric Association, 1980: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 3rd Edition, Washington, DC
- District Branch urges revised labeling for homosexuality, Psychiatric News, March 21, p 1. Glasscote, 1973: Homosexuality issue-disorder or life style? Psychiatric News, June 20, p 3, 27
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. El-Eş'as b. İshak el-Ezdî es-Sicistânî (ö. 275/889), *Sünenü Ebî Dâvûd*, İstanbul 1992
- Elmalılı Hamdi Yazır (ö. 1361/1942), *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul ts.
- Elmalılı Hamdi Yazır, *Alfabetik İslam Hukuku ve Fıkıh İstılahatları Kâmusu*, İstanbul 1996
- el-Vezîr Ebî Muzffer Yahya b. Muhammed eş-Şeybânî (ö.560/1164), *İhtilâfu'l-eimmeti'l-ulemâ*, Beyrut 1423/2002
- es-Seyyîd Muhammed Sadîk (v. 1307/1889), *Hasanu'l-usve*, Beyrut 1406/1985
- Fetva Numarası: 2688, 25/ 45-49,
<http://www.alifta.net/Fatawa/fatawaDetails.aspx?BookID=3&View=Page&PageNo=1&PageID=9762> (20.09.2015)
- Graunberg, 1968: Forevvord, in Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 2nd Edition, Washington, DC, American Psychiatric Association, pp vii-x. Socarides, 1973: Homosexuality: findings derived from 15 years of clinical research. Am J Psychiatry 130: 1212-1213

Hâkim, en-Nîsabûri, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdullâh b. Muhammed b. Hamdeveyh ed-Dabbi en-Nisabûrî (ö.405/1014), *el-Müstedrek ale's-Sahihayn*, Beyrut 1990

Halit Çalış, "Zaruret" md., DİA, Ankara 2013

Hattâb, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdîrrahman (ö.954/1547), *Mevâhibü'l-Celîl şerhu Muhtasari'l-İmâm Halîl*, Beyrut 1977

Hayati Hökelekli, "Cinsiyet" md., DİA, Ankara 1993

Hayreddin Karaman vd., *Kur'an Yolu: Türkçe Meâl ve Tefsir*, Ankara 2006

Hilâl Duman, "İslâm Hukukunda Hüsnâ", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 1, C. VI, Sivas 2002

<http://ankarapsikiyatri.net/hastaliklar.html> (18.06.2015)

<http://fatwa.islamweb.net/fatwa/index.php?page=showfatwa&Option=FatwaId&Id=46857>, (20.09.2015).

<http://www.celikkol.org/cinsel.htm> (03.06.2015)

<http://www.celikkol.org/cinsel.htm> (10.06.2015)

<http://www.dpsikiyatri.com/hastaliklar112.asp> (03.06.2015)

<http://www.glas.org/>

<http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-nevzat-tarhan/403218-escinsellik-kazikli-voyvoda-ve-siddet> (10.06.2015)

<http://www.hastane.com.tr/saglik/escinsellik-bir-hastalik-degil-tercihtir.html> (10.06.2015) ("Eşcinsellik kader değildir " adında kitabı bulunan CİSED Genel Başkanı Dr. A. Cem Keçe)

<http://islamqa.info/ar/34553>

<http://www.alraimedia.com/ar/article/health/2008/10/09/72177/nr/nc> (20.09.2015)

<http://www.almoslim.net/node/82457> (20.09.2015)

<http://www.alifta.net/Fatawa/fatawaDetails.aspx?BookID=3&View=Page&PageNo=1&PageID=9762> (20.09.2015)

<http://fatwa.islamweb.net/fatwa/index.php?page=showfatwa&Option=FatwaId&Id=46857>, (20.09.2015).

<http://www.al-fatiha.org/> (15.06.2015)

<http://www.imaan.org.uk/> (15.06.2015)

<http://www.safraproject.org/> (15.06.2015)

<http://www.al-jannah.co.uk/> (15.06.2015)

- <http://www.mpvusa.org/> (16.06.2015)
- http://theinnercircle.org.za/index.php?page_id=2 (16.06.2015)
- <http://salaamcanada.com/> (16.06.2015)
- <http://www.glas.org/> (16.06.2015)
- <http://www.well.com/user/queerjhd/index.htm>
- <http://www.well.com/user/aquarius/>
- <http://islamhomosexuality.webs.com/>
- <http://www.hiddenvoices.info/>
- <http://www.angelfire.com/ca2/queermuslims/>
- <http://www.queernet.org/>
- <http://gayislam.blogspot.com/> (16.06.2015)
- <http://www.hayrettinkaraman.net/makale/0431.htm> (19.06.2015)
- <http://www.islamquest.net/tr/archive/question/fa4364> (15.05.2015)
- <http://www.psikoyorum.tv/modernizm-ve-cinsel-kimlik-2396.html> (10.07.2015).
- <http://www.psikoyorum.tv/modernizm-ve-cinsel-kimlik-2396.html> (10.07.2015)
- <https://fetva.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/38730/cinsiyet-degistirmenin-hukmu-nedir-> (19.06.2015)
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Hermafroditlik> (28.05.2015).
- International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems 10th Revision. Erişim:<http://apps.who.int/classifications/icd10/browse/2010/en> (12.01.2014)
- İbn Âbidîn, Muhammed b. Ömeri'l-Haneî (ö.1252/1836), *Hâşiye 'alâ Reddi'l-muhtâr*, İstanbul 1984 [I-VI (VI s.731'e kadar) "*Hâşiyetü Kurreti'l-uyûni'l-ahyâr tekmlitü Reddi'l-muhtâr*", İbn Âbidînzâde (ö.1306/1889); (VI s.731'den - VII, VIII) *Takrîrâtü'r-Râfi'î*, Abdulkadîr b. Mustafa er-Rafî (ö.1323/1905)]
- İbn Hacer, Şihabuddin Ahmed b. Muhammed el-Askalani (ö.773/1372), *Fethu'l-Bârî*, Beyrut 1959
- İbn Kudâme el-Makdisî, İbn Kudâme Şemsüddîn Ebû'l-Ferec Abdurrahmân b. Ebî Ömer Muhammed (ö.682/1283), *eş-Şerhu'l-kebîr alâ metni'l-Muknî*, yy. ts
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmed (ö.620/1223), *el-Muğnî ve's-şerhu'l-kebîr ala metni'l-muknî*, Beyrut 1412/1991

- İbn Mâce, Muhammed b. Yezid el-Kazvînî, (ö. 273/887), *Sünenü İbnMâce*, İstanbul 1992
- İbrahim Çalışkan, “İslam Hukukunda Zina Suçunun Mahiyeti ve Cezası”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara 1992
- İbrahim Halebî, Abdurrahman b. Muhammed (ö.1078/1667), *Mülteka'l-ebhur*, Beyrut 1989
- Jesse Bering, “The Third Gender”, *Scientific American Mind*, May June 2010
- Kadın Cinselliği, *Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği, Bilgilendirme Dosyası-5*
- Kadıızâde, Ahmed Şemseddîn Edirnevî Rûmî, *Netâicu'l-efkâr fi keşfi'r-rumuz ve'l-esrar (Tekmileti şerhi fethi'l-kadîr)*, b.y., 1970,
- Kal'acî, Muhammed Revvâs-Kuneybî, Hâmid Sâdık, *Mu'cemu'l-lugati'l-fukahâ'*, Beyrut 1985
- Kâmil Yaşaroğlu, “Livâta” md., *DİA*, Ankara 2003
- Kâsânî, Alaüddîn Ebû Bekr b. Mes'udi'l-Hanefî (ö.587/1191), *Bedâiu's-sanâi' fi tertibi's-şerâ'i'*, Beyrut 1997
- Kudret Güven, “Cinsiyet Değişikliği ve Hukukî Sonuçları”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 1, Ankara 1997
- Maverdi, Ebu'l-Hasan, Ali b. Muhammed, (450/1058), *en-Nuketü ve'l- Uyûn*, Beyrut 1992
- Mâverdî, Ebû'l-Hasan, Ali b. Muhammed (ö.450/1058), *el-Hâvi'l-kebîr*, Beyrut 1999
- Mecmei'l-fıkhi'l-İslâmî, 26.04.2004 “Kararu tahvîli'l-cinsi ilâ cinsin âhar”, <http://www.onislam.net/arabic/ask-the-scholar/8358/8346/44710.html> (19.06.2015)
- Mehmet Erdoğan, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1988
- Mergînânî, Ali b. Ebû Bekr (ö.593/1197), *el-Hidâye şerhu Bidâyeti'l-mübtedâi*, yy., 1970
- Mevsilî, Ebû'l-Fazl Mecduddîn Abdullah b. Mahmûd (ö.683/1284), *el-İhtiyâr li ta'lîli'l- muhtâr*, Beyrut ts.
- Michael R.Will ve Bilge Öztan'nın “Hukukun Sebebiyet Verdiği Bir Acı: Transseksüellerin Hukuki Durumu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 1-4, C. 43, Ankara 1993
- Muhammed b. İsmâil San'ânî (v.852/1448), *Sübülü's-selâm şerhi bulûği'l-merâm*, Beyrut 1379/1959
- Müslîm, Ebû'l-Hüseyn Müslîm b. Haccâc el-Kuşeyrî (ö.261/875), *el-Câmiu's-sahîh*, İstanbul 1992

- Nazım Büyükbâş, "İslam Ceza Hukukunda Cezalandırma ve Maslahatların Korunması Arasındaki İlişki", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 34, 2013/1
- Necati Yeniel ve Hüseyin Kayapınar, *Sünenü Ebî Dâvûd Terceme ve Şerhi*, İstanbul 1991
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali b. Bahr b. Sinan b. Dinâr (ö.303/915), *Sünenü Nesâî*, İstanbul 1992
- Nevevî, Ebû Zekeriya Muhyiddîn (ö.676/1277), *Şerhu'n-Nevevî alâ Sahihi Müslim*, Beyrut 1392/1972
- Nevevî, Ebû Zekeriya Muhyiddîn (ö.676/1277), *Tehzîbu'l-esma' ve'l-luga*, Beyrut 1996
- Orhan Çeker, "Hünsâ" md., *DİA*, İstanbul 1997
- Ömer Nasuhi Bilmen, *Hukuki İslâmiyye ve Istilahat-ı Fıkhiyye Kamusu*, İstanbul 1985
- Salim Ögüt, "Sihak", md., *DİA*, Ankara 2009
- Scott Siraj al-Haqq Kugle, *Homosexuality in Islam: Critical Reflection on Gay, Lesbian, and Transgender Muslims*, Oxford 2010
- Serahsî, Şemsü'l-Eimme Ebû Bekr Muhammedi'l-Haneî (ö.483/1091), *el-Mebsût*, Beyrut ts.
- Seyyid Ali Hameney, *Risaletu ecvibetu'l-istiftaat*, (Trc: Komisyon), İstanbul 2003
- Seyyid Sabık, *Fıkhu's-Sünne*, Beyrut 1992
- Spitzer, 1973: A proposal about homosexuality and the American Psychiatric Association nomenclature. *Am J psychiatry* 130: 1214-1216
- Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed (ö.1250/1834), *Neylü'l-evtâr şerhu Münteka'l-ahbâr*, Beyrut 1973
- Şîrâzî, Ebû Ishâk İbrâhim b. Ali b. Yûsuf el-Firuzâbâdî (ö.476/1083), *el-Mühezzebe fî fıkhi mezhebi'l-İmâm eş-Şâfiî*, Beyrut ts.
- Tehânevî, Muhammed b. A'la b. Ali el-Farukî (ö.1158/1745), *Keşşâfü ıstilahâtî'l-fünûn*, Beyrut ts.
- Textbook of Homosexuality and Mental Health Ed; Cabaj, R.P. and Stein, T.S. 1996 American Psychiatric Press, Inc. Washington, DC, London, England; p: 17-29
- Tirmizî, Muhammed b. İsâ b. Sevre, (279/892), *Sünenü't-Tirmizî*, İstanbul 1992
- Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği, *Adrenal ve Gonadal Hastalıklar Kılavuzu*, "Cinsel Kimlik Bozuklukları ve Transseksualizm", Ankara 2011

Udeh, Abdulkadir (ö.1373/1954), **et-Teşrîu'l-cinâi'l-İslâmî**, yy., ts.

Vehbe Zuhaylî, *el-Fıkhü'l-İslâmî ve edilletuhu*, Dımaşk 1996

Yunus Vehbi Yavuz, “Hünsâ” md., *İslam’da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, İstanbul 1997

Zeylaî, Fahrüddin Osman b. Ali (ö.743/1343), *Tebyinü'l-hakâik şerhu Kenzi'd-dekâik*, Kahire 1313/1895.